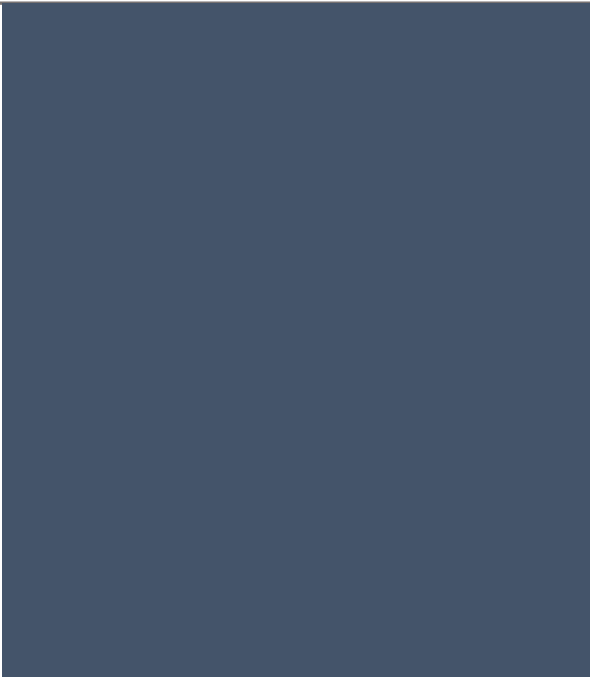

GLB beleid 2023-2026

Afstudeerscriptie

Jantine van Schoonhoven

Geschreven door: Jantine van Schoonhoven

Opleiding: Dier en Veehouderij (Deeltijd)

Opleidingsinstituut: Aeres Hogeschool Dronten

Datum: september '23

Coach: Dhr. De Groot

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Dit verslag betreft een afstudeerscriptie. Ik volg de deeltijd opleiding dier en veehouderij. Als afstudeerwerkstuk schrijf ik een scriptie over het nieuwe GLB beleid. Ik heb voor dit onderwerp gekozen omdat dit alle agrariërs met grond in gebruik, raakt in Nederland. Voor veel zijn dit ingrijpende maatregelen. Veel van deze maatregelen zijn nog onbekend voor veel veehouders, ik wilde mij graag verdiepen in het nieuwe GLB beleid zodat ik kan inschatten welke effecten dit heeft voor een bedrijf. Zelf zit ik met mijn ouders in een maatschap, wij hebben melkkoeien en vleeskalveren. Daarnaast nog 25 hectare landbouwgrond in gebruik waarop wij ons eigen ruwvoer telen, ook voor ons heeft het nieuwe GLB beleid gevolgen.

Ik wil Dhr. De Groot bedanken voor zijn feedback, tips en zeer snelle reactie op mijn vragen.

Veel lees plezier gewenst!

Jantine van Schoonhoven – 3024419

Student Aeres Hogeschool Dronten

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	4
Summary in english	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
1.1 Hoofd en deelvragen	10
Hoofdstuk 2 Materiaal en Methode.....	11
2.1 Materiaal en Methode	11
Hoofdstuk 3 Resultaten.....	13
3.1 Deelvraag 1.....	13
3.2 Deelvraag 2.....	13
3.3 Deelvraag 3.....	17
3.4 Deelvraag 4.....	17
3.5 Hoofdvraag.....	19
Hoofdstuk 4 Discussie.....	25
4.1 Deelvraag 1.....	25
4.2 Deelvraag 2.....	25
4.3 Deelvraag 3.....	25
“Welke ecoregelingen hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”	25
4.4 Deelvraag 4.....	26
4.5 Hoofdvraag.....	26
Hoofdstuk 5 Conclusies & Aanbevelingen.....	29
5.1 Conclusies.....	29
5.2 Aanbevelingen.....	30
Bronnenlijst	31
Bijlage 1	34
Bijlage 2	53

Samenvatting

In 2023 gaat er een nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid van start. Afgekort met GLB. Het GLB is opgedeeld in 2 delen. De conditionaliteiten en ecoregelingen. De conditionaliteiten zijn de basiseisen en hiermee kan een basispremie worden behaald van 220,- per hectare. De basiseisen zijn opgesteld door middel van 10 GLMC's. Wanneer aan deze GLMC's wordt voldaan is de basispremie behaald. Daarnaast kan een bedrijf nog extra premie ontvangen door mee te doen aan de ecoregelingen. De ecoregelingen zijn opgedeeld in 3 categorieën. Brons, zilver en goud. Bij brons krijgt de agrariër een extra premie van €60,- per hectare, bij zilver €100,- en bij goud €200,-. Om in de ecoregelingen brons, zilver of goud te komen moeten per hectare een aantal punten worden behaald en voldoende euro's. Dit kan worden behaald door het uitvoeren van ecoactiviteiten. In totaal zijn er 22 verschillende ecoactiviteiten. Aan elke ecoactiviteit hangt een verschillende waarde in euro's en punten.

In 2026 wordt in Nederland de derogatie afgeschaft. Hierdoor komt de mestplaatsingsruimte onder druk te staan. Met de invoering van het nieuwe GLB staat de mestplaatsingsruimte nog meer onder druk. Dit omdat GLMC 4 en GLMC 10 verplichten dat er bufferstroken langs alle waterlopen aangelegd moeten worden. Deze bufferstroken hebben geen mestplaatsingsruimte.

Dit onderzoek heeft als doel om het effect van het nieuwe GLB op de mestplaatsingsruimte te onderzoeken. De hoofdvraag van dit onderzoek is; Welke mogelijkheden zijn er om in de ecoregeling goud te komen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatsingsruimte.

Bij het uitvoeren van dit onderzoek zijn 5 onderzoeksbedrijven gebruikt en een simulatietool van Forfarmers. Met deze simulatietool kan worden berekend met welke ecoactiviteiten een bedrijf mee kan doen. Om zo in aanmerking te komen voor de ecoregelingen.

Uit dit onderzoek zijn een aantal dingen gebleken. GLMC 4 en GLMC 10 hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte. De mestplaatsingsruimte neemt bij de onderzoeksbedrijven gemiddeld 1,64% af na invoering van de conditionaliteiten.

Voor 4 van de 5 onderzoeksbedrijven zijn er mogelijkheden om in de ecoregeling goud te komen. Zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatsingsruimte. Voor 1 bedrijf is het in 2023 niet mogelijk om in de ecoregeling goud te komen, zonder dat de mestplaatsingsruimte afneemt. Ecoregeling goud is wel mogelijk met afname van de mestplaatsingsruimte. Belangrijkste wat uit deze onderzoeksvraag naar voren is gekomen. Is dat er per bedrijf bekeken moet worden, welke mogelijkheden er zijn. Voor elk bedrijf is dit anders.

Summary in english

A new Common Agricultural Policy will start in 2023. Abbreviated to CAP. The CAP is divided into 2 parts. The conditionalities and eco-regulations. The conditionalities are the basic requirements and with these a basic premium of 220,- per hectare can be obtained. The basic requirements are established through 10 GAEC's. When these GAECs are met, the basic premium is achieved. In addition, a farm can receive additional premium by participating in the eco-schemes. The eco schemes are divided into 3 categories. Bronze, Silver and Gold. With bronze, the farmer receives an extra premium of €60 per hectare, with silver €100 and with gold €200. To get into the eco-rules bronze, silver or gold, a number of points must be obtained per hectare and enough euro's. This can be achieved by performing eco-activities. In total, there are 22 different ecoactivities. A different value in euros and points is attached to each eco-activity.

In 2026, the derogation will be abolished in the Netherlands. This will put pressure on the manure placement space. With the introduction of the new CAP, manure placement space is under even more pressure. This is because GAEC 4 and GAEC 10 require buffer strips to be established along all watercourses. These buffer strips have no manure placement space.

This research aims to investigate the impact of the new CAP on manure placement space. The main question of this research is; What possibilities are there to get into the eco-regulation gold without affecting the manure placement space.

In conducting this research, 5 research farms were used and a simulation tool from Forfarmers. This simulation tool can be used to calculate which eco-activities a farm can participate in. In order to qualify for the eco-regulations.

A number of things have emerged from this study. GAEC 4 and GAEC 10 have the greatest impact on manure placement space. The manure placement area decreases by an average of 1.64% at the research farms after the introduction of conditionalities.

For 4 of the 5 research farms, there are opportunities to get into ecoregulation gold. Without affecting the manure placement space. For 1 company in 2023 it is not possible to enter the eco-regulation gold, without decreasing the manure placement space. However, eco-regulation gold is possible with a decrease in manure placement space. Most important thing that emerged from this research question. Is that the possibilities must be looked at per company. This is different for each company.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Bij dit onderzoek wordt het nieuwe Europese gemeenschappelijk landbouw beleid onderzocht. Dit beleid gaat in op 1 januari 2023 en zal lopen tot en met 31 december 2026. Met dit beleid wordt gestimuleerd dat er voldoende voedsel wordt geproduceerd, op een duurzame manier. Het Europees gemeenschappelijk landbouw beleid, ook wel afgekort met GLB, wordt gestimuleerd door middel van subsidies. Elke eigenaar van landbouw grond kan aanspraak maken op GLB subsidie. Het GLB zorgt ervoor dat landbouwers een redelijk inkomen hebben.

In 1962 werd door zes verschillende Europese landen het Gemeenschappelijk landbouw beleid opgericht. Dit beleid heeft 3 belangrijke pijlers, deze zijn als volgt: betaalbaar, veilig voedsel van hoge kwaliteit voor alle EU-burgers, een redelijke levensstandaard voor landbouwers, instandhouding van natuurlijke hulpbronnen en respect voor het milieu. Het GLB beleid vormt zich door de jaren heen en wordt aangepast op de uitdagingen waar de landbouw mee wordt geconfronteerd. Het GLB is ingericht aan de hand van drie belangrijke actie gebieden. Deze zijn als volgt, rechtstreekse steun aan de landbouwer, marktontwikkelingen en plattelandsontwikkeling.

In 1957 is het gemeenschappelijk landbouw beleid ingevoerd, bij dit beleid kregen producenten een gegarandeerde minimum prijs voor hun producten, overschotten werden door de overheden opgekocht. Aanvankelijk leek dit een zeer succesvol systeem, naderhand is gebleken dat dit systeem niet lang succes vol was. Er ontstonden grote overschotten, deze overschotten konden niet allemaal worden opgekocht. Er kwamen hervormingen in het GLB beleid. Vanaf 1992 werd het systeem van prijs ondersteuning geleidelijk afgebouwd en werden deze vervangen door directe subsidies, deze subsidies werden gekoppeld aan de hoeveelheid geproduceerde producten. In 2000 vond een nieuwe hervorming plaats. Tijdens deze hervorming worden verschillende maatregelen voor plattelandsontwikkeling geïntroduceerd, waaronder gewasdiversificatie. Gewasdiversificatie verplichte landbouwers, wanneer er meer dan 10 hectare bouwland in gebruik was, moest er verplicht een tweede gewas geteeld worden, wanneer er meer dan 15 hectare bouwland in gebruik was moest er verplicht een derde gewas geteeld worden. In 2013 werd een nieuwe GLB beleid ingevoerd. Het landbouwbeleid moest niet alleen zorgen voor een welvarende samenleving maar het moest ook oplossingen bieden aan problemen zoals klimaatverandering, dierenwelzijn en voedselveiligheid. Om steun te ontvangen voor het GLB pakket van 2013 moest er worden voldaan aan de volgende eisen. Vergroening van betalingen om de landbouw duurzamer te maken, een gelijkere verdeling van steun, aanvullende steun voor kleinere landbouwbedrijven, stimuleren van jongeren. Het stimuleren van jongeren werd onder andere gedaan door de jonge landbouwers steun, jonge landbouwers tot 35 jaar konden 5 achtereenvolgende jaren gebruik maken van deze inkomenssteun (*Geschiedenis van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid*, 2023).

Het GLB beleid dat loopt van 2023-2026 is gericht op het behalen van de klimaatdoelstellingen. Deze werkwijzen worden op verschillende manieren beloond. In het voorgaande GLB beleid, dat liep van 2018-2022 werd gebruik gemaakt van betalingsrechten. Wanneer men beschikte over landbouwgrond kon daar een betalingsrecht over worden aangeschaft, 1 hectare was 1 betalingsrecht. Wanneer men aan alle eisen voldeed kon hiermee een maximale premie mee worden behaald van 370,- per hectare.

In het GLB beleid wat loopt van 2023-2026, in dit onderzoek ook wel aangeduid als 'het nieuwe GLB' komen deze betalingsrechten te vervallen. Het nieuwe GLB is onderverdeeld in twee pijlers, de conditionaliteiten en de ecoregelingen (*Conditionaliteiten GLB 2023*, z.d.).

De conditionaliteiten zijn de basiseisen van het GLB beleid, deze conditionaliteiten bestaan uit GLMC's. Deze GLMC's staan voor in stand houding van goede landbouw en milieu condities. Er zijn

tien GLMC's waar aan voldaan moet worden ("Publieke belangen en de herziening van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in Nederland", 2019). De GLMC's zullen hieronder worden toegelicht.

GLMC 1, behoud van blijvend grasland. Uit onderzoek blijkt dat blijvend grasland koolstof vasthoudt en CO₂ uitstoot voorkomt. Het blijvend grasland areaal in Nederland mag niet dalen ten opzichte van referentie jaar 2018. Elk jaar wordt het blijvend grasland areaal gemeten wanneer dit meer dan 5% daalt ten opzichte van 2018 zullen er extra maatregelen worden ingevoerd, zoals een omzet verbod of herstelplicht op bedrijfsniveau (Van der Kolk et al., 2021).

GLMC2, veenweiden en wetlands beschermen. Uit onderzoek is gebleken dat wanneer veen niet in contact komt met de buitenlucht kooldioxide en nutriënten in de bodem blijven. Wanneer agrarische bedrijven beschikken over een niet-vrij-afwaterende veengrond en deze ligt 1 meter boven Normaal Amsterdams Peil ligt, mag er niet worden afgeweken van het voorgestelde waterpeil is het desbetreffende gebied ("Veenweiden en klimaat", 2010).

GLMC 3, stoppels niet verbranden. Door stoppels op het land te laten staan, blijven organische stoffen in de bodem. Hiermee verbetert de bodem kwaliteit en biodiversiteit. Wanneer er geoogst is en er blijven stoppels staan mogen deze niet verbrand worden. Wanneer er een vergunning is afgegeven voor het bestrijden van planten ziektes, is er sprake van een vrijstelling. GLMC 1,2 en 3 helpen mee aan de verbetering van het klimaat.

GLMC 5, erosie tegengaan. Uit onderzoek is gebleken dat erosie de bodemvruchtbaarheid verslechtert (De Haan, 2018). Erosie veroorzaakt afspoeling van water en grond. Dit tast op lange termijn de bodemvruchtbaarheid aan. Om erosie te voorkomen is het verplicht om de grond te bewerken tot minimaal 15 centimeter, trekker sporen worden gewist. Een perceel met een hellingspercentage >18% wordt uitsluitend gebruikt als grasland.

GLMC 6, bodem minimaal bedekken uit onderzoek is gebleken dat een minimale bodembedekking ervoor zorgt dat nutriënten in de bodem blijven en niet uitspoelen. Wanneer in de zomer het land niet wordt beteelt, wordt er uiterlijk 31 mei een groenbemester gezaaid. Deze groenbemester blijft minimaal tot 31 augustus staan. Het is ook toegestaan om de bodem met gewas resten te bedekken. In de herfst en winter zijn er 3 regels voor bodembedekking. Op klei wordt de grond bedekt tussen 1 augustus en 30 november, de groenbemester moet minimaal 8 weken op het land blijven staan. Vanaf 16 september tot en met 1 februari mogen grasland of blijvende teelten niet vernietigd worden. Wanneer er sprake is van vernietiging van bloembollen, geldt er een uitzondering. Het is verplicht om na de mais op zand en löss grond een vanggewas te telen. Deze blijft minimaal staan tot en met 1 februari.

GLMC 7, gewassen roteren op bouwland. Uit onderzoek is gebleken dat gewasrotatie de bodemgezondheid bevordert (Visser, 2018). Verschillende ziektes worden voorkomen en de structuur van de bodem verbetert. Bij GLMC 7 is het verplicht om een volgteelt te telen, op 1/3 van het bouwland. Eens per 4 jaar wordt er een ander gewas geteeld als hoofgteelt. Er is vrijstelling voor deze gewas rotatie wanneer een bedrijf meer dan 75% de landbouwgrond in gebruik heeft als blijvend grasland, grassen, kruidenachtige voeder gewassen of natte teelt. Derogatie bedrijven hebben hiermee vrijstelling voor GLMC 7. GLMC 5,6 en 7 zijn erop gericht de bodem kwaliteit te verbeteren.

GLMC 4, bufferstroken langs waterlopen. In Nederland wordt op verschillende plaatsen het nitraat gehalte in het oppervlakte water gemeten. De eis is dat het nitraat gehalte in het oppervlakte water <50 is. Uit deze metingen is gebleken dat het nitraat gehalte in een aantal gebieden >50 is. Om de

nitraat uitspoeling naar het oppervlakte water te minderen is elke landbouwer verplicht bufferstroken aan te leggen langs waterlopen. Op de bufferstroken mag geen mest gebracht worden en mogen geen gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. De bufferstrook langs ecologisch kwetsbare waterlopen zijn 5 meter breed, deze ecologische waterlopen zijn door het waterschap aangewezen. Langs overige waterlopen wordt een bufferstrook van 3 meter aangehouden. Wanneer een bufferstrook meer dan 4% bedraagt van het topografische perceel kan er worden terug gegaan in breedte van de bufferstrook. Overige waterlopen kunnen terug vallen van 3 meter naar 1 meter, wanneer de bufferstrook van 1 meter groter is als 4% van het topografische perceel kan worden terug gevallen naar 0,5 meter. Bij Ecologische waterlopen is de bufferstrook altijd 5 meter. Bij KRW waterlopen kan worden teruggevallen van 5 meter naar 3 meter, is de bufferstrook van 3 meter nog steeds groter dan 4% van het totale topografische perceel.

GLMC 10 Bufferstroken langs waterlopen, langs droge waterlopen wordt een bufferstrook aangehouden. Op deze bufferstrook mag niet worden bemest en mogen geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Een droge waterloop staat droog tussen 1 april tot 1 oktober, onder normale omstandigheden. De bufferstrook langs een droge sloot is altijd 1 meter. Deze GLMC 4 en 10 zijn erop gericht om de water kwaliteit te verbeteren.

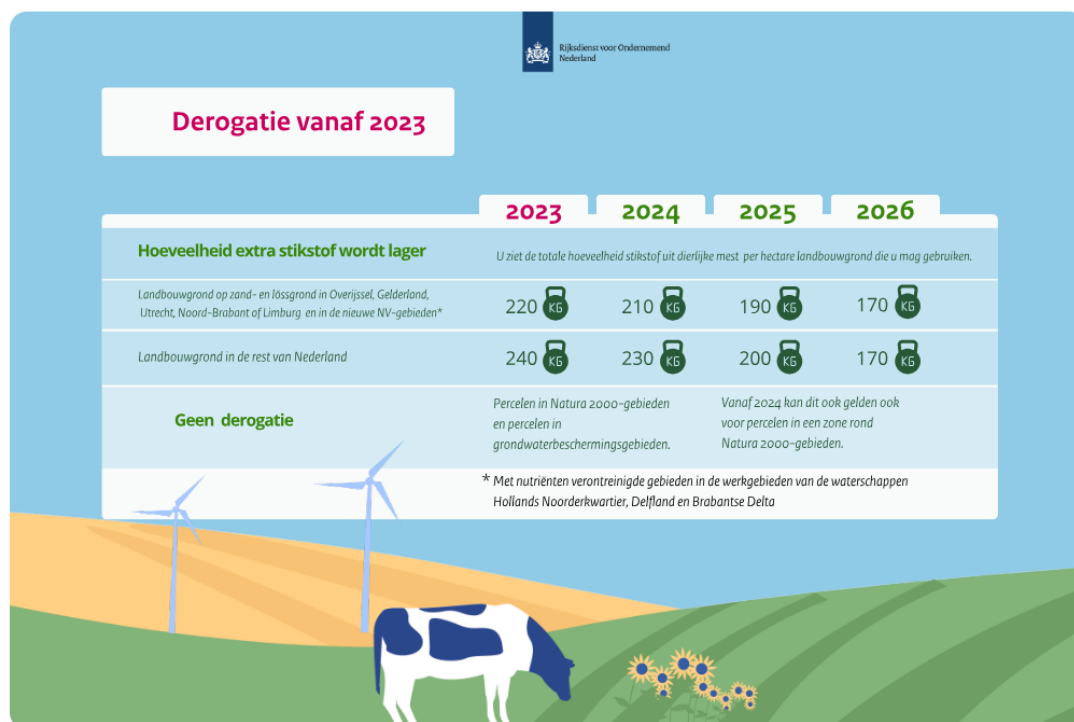
Veehouders kunnen doormiddel van voorgenoemde conditionaliteiten en GLMC's, een basis premie ontvangen voor hun agrarische gronden. De basis premie voor 2023 is vastgesteld op 220,- per hectare. Voor de eerste 40 hectare wordt een extra vergoeding uitgekeerd van 54,- per hectare (Nederland, 2022).

Om in aanmerking te komen voor de basispremie moet worden voldaan aan bovenstaande GLMC's. Om vervolgens in aanmerking te komen voor de Ecoregelingen (extra premie) zoals in voorgaande alinea beschreven. Om in aanmerking te komen voor de ecoregelingen dienen er ecoactiviteiten te worden uitgevoerd. De ecoregelingen zijn onderverdeeld in 5 pijlers, klimaat, bodem en lucht, water, landschap en biodiversiteit. Voor elke pijler dient een minimaal aantal punten te worden behaald. Afhankelijk van de grootte van het bedrijf. Deze punten kunnen worden behaald door het uitvoeren van ecoactiviteiten. Aan de ecoactiviteiten hangt een waarde, welke per ecoactiviteit verschillend is. Afhankelijk van de totale waarde van de ecoactiviteiten kan een veehouder een extra premie ontvangen van 60(brons), 100(zilver) of 200(goud) euro per hectare (*Eco-activiteiten 2023, 2021*).

Er zijn 22 ecoactiviteiten welke uitgevoerd kunnen worden om brons, zilver of goud te behalen. De ecoactiviteiten zijn onderverdeeld in vijf categorieën, het telen van een hoofdteelt, het telen van een bodemgewas, teeltmaatregelen, veemaatregelen, niet productief landbouwgrond en duurzaambedrijf. Als hoofdteelt, het telen van grasklaver, grasland met kruiden, langjarig grasland, meerjarige teelt, natte teelt, rustgewas, stikstofbindend gewas/eiwit gewas, strokenteelt, vezelgewas, vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus), vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 1 oktober). Voor de categorie bodemgewas kan er worden gekozen voor het telen van een grondbekking en het onderzaaien van een vanggewas. Voor teeltmaatregelen kan er worden gekozen voor biologische bestrijding. Voor veemaatregelen kan er worden gekozen voor verlengde weidegang: overdag beweiding en verlengde weidegang dag en nacht beweiding. Voor de categorie niet-productief landbouwgrond kan er worden gekozen voor bufferstrook met kruiden (langs bouwland of blijvende teelt), bufferstrook met kruiden (langs grasland), groene braak, houtig element (heg, haag of struweel), houtig element (overige houtige elementen). Voor de categorie duurzaam bedrijf kunnen biologische bedrijven zich aanmelden. Biologische bedrijven vallen altijd in de categorie goud. Voor verdere toelichting van de eco-activiteiten zie bijlage 1.

Een aantal eco-activiteiten hebben een negatieve invloed op de mestplaatsingsruimte, met name de ecoactiviteiten welke onder de categorie niet-productief landbouwgrond vallen hebben een negatief effect op de mestplaatsingsruimte. Dit omdat op de percelen waar deze eco-activiteiten worden uitgevoerd geen mest gebracht mag worden. Naast de eco-activiteiten hebben ook GLMC 4, bufferstroken langs waterlopen en GLMC 10 bufferstroken langs droge waterlopen een negatieve invloed op de mestplaatsingsruimte. Op de bufferstroken mag geen mest uitgereden worden, dit om te voorkomen dat nitraat uitspoelt naar de waterlopen. Deze bufferstroken mogen dan ook niet worden meegeteld in de mestplaatsingsruimte. Door de invoering van GLMC 4 en GLMC 10 staat de mestplaatsingsruimte onder druk. Er wordt verwacht dat er gemiddeld per bedrijf, 4% mestplaatsingsruimte verloren gaat aan de bufferstroken. De plaatsingsruimte staat onder druk door afschaffing van de derogatie. Derogatie is een uitzondering op de vastgestelde bemestingsnorm van 170 kg stikstof uit dierlijke mest, per hectare. Wanneer er gebruikt wordt gemaakt van de derogatie mag er 230 of 250 kg stikstof uit dierlijke mest worden gebracht. Op zand en lössgronden mag bij derogatie 230 kg stikstof worden gebracht en bij veen en kleigronden 250 kg. In september '22 is bekend geworden dat per 2026 de derogatie wordt afgeschaft in Nederland. De derogatie wordt in de jaren 2023 tot en met 2026 afgebouwd. In 2023 mag er 10 kg stikstof per hectare minder worden gebracht dan de eerder vastgestelde nog van 230 kg of 250 kg. In 2024 wordt de norm nogmaals verlaagd met 10 kg. In 2025 wordt de norm voor zand en lössgrond verlaagd naar 190 kg per hectare. De norm voor klei en veengronden wordt verlaagd naar 200 kg per hectare. In 2026 kan geen gebruik meer worden gemaakt van derogatie (*Derogatie*, 2019). In onderstaande afbeelding is de afbouw van de derogatie weergegeven. Gronden welke gelegen zijn in Natura-2000 gebieden of grondwaterbeschermingsgebieden kunnen vanaf 2023 al niet meer deelnemen aan derogatie.

Figuur 1 Afbouw derogatie (*Derogatie*, 2019)

1.1 Hoofd en deelvragen

Aan het nieuwe GLB beleid zijn veel nieuwe regels verbonden. Wanneer wordt voldaan aan deze regels kan er ook premie worden uitbetaald. De premie is verdeeld in twee delen, de basispremie en de ecoregelingen. De basispremie wordt uitbetaald wanneer wordt voldaan aan de conditionaliteiten. Met de ecoregelingen kan ook premie worden behaald, hiervoor zijn andere regels opgesteld ten opzichte van de conditionaliteiten. De ecoregelingen zijn ook weer verdeeld in drie delen (brons, zilver en goud). Voor veel agrariërs is het interessant om mee te doen aan deze regelingen en de premie te ontvangen, echter zitten er regels aan de conditionaliteiten en ecoregelingen verbonden. Welke onder andere invloed hebben op de mestplaatsingsruimte van de agrariërs. Naast het GLB beleid hebben agrariërs ook nog te maken met de afschaffing van de derogatie, wat ervoor zorgt dat de mestplaatsingsruimte onder druk komt te staan. Met name bij de bedrijven welke zijn gevestigd op zandgrond. Voor agrariërs is het daarom zeer interessant om te weten wat de mogelijkheden zijn om mee te doen aan de ecoregelingen en welke gevolgen dit heeft voor de mestplaatsingsruimte. Om een goed beeld te krijgen van de gevolgen van de regels van het nieuwe GLB, wordt er gebruik gemaakt van onderzoeksbedrijven. Deze onderzoeksbedrijven zijn allemaal gevestigd op zandgrond. Dit omdat de mestplaatsingsruimte bij bedrijven op zandgrond het meeste onder druk staat.

De hoofdvraag van dit onderzoek is daarom als volgt:

“Welke mogelijkheden zijn er om in de ecoregeling Goud te komen, met de minste gevolgen voor de mestplaatsingsruimte?”

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

Deelvraag 1

“Welke voorwaarden van de conditionaliteiten hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”

Deelvraag 2

“Wat is de huidige mestplaatsingsruimte van de onderzoeksbedrijven?”

Deelvraag 3

“Welke ecoregelingen hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”

Deelvraag 4

“Welke ecoregelingen zorgen ervoor dat een bedrijf in Goud komt?”

Hoofdstuk 2 Materiaal en Methode

In dit hoofdstuk zal de materiaal en methode beschreven worden. De materialen die tijdens het onderzoek zijn gebruikt staan beschreven, zowel als de manier waarop het onderzoek is uitgevoerd. Door deze gegevens kan de lezer een goed beeld krijgen van het onderzoek en als het nodig is kan het onderzoek op dezelfde manier nogmaals uitgevoerd worden.

2.1 Materiaal en Methode

Uit de literatuur is gebleken dat er veel nieuwe regels aan het nieuwe GLB beleid zijn verbonden, om een goed beeld te krijgen welk effect de regels hebben in de praktijk wordt er gebruik gemaakt van onderzoeksbedrijven. Het onderzoek is uitgevoerd bij 5 bedrijven, welke allemaal zijn gevestigd op zandgrond. De 5 onderzoeksbedrijven betreffen allemaal klanten van Forfarmers. Vanwege privacy redenen zullen de bedrijven niet bij naam genoemd worden.

Bedrijf 1- Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 54,47 hectare landbouw grond in gebruik. 30,22 hectare blijvend grasland, 13,86 hectare tijdelijk grasland, 10,39 hectare snijmais.

Bedrijf 2 –Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 39,34 hectare landbouwgrond in gebruik. 26,88 hectare blijven grasland, 9,45 hectare tijdelijk grasland, 3,01 hectare snijmais.

Bedrijf 3 –Betreft een melkveehouderij gelegen in Rhenen (UT). Heeft 40,48 hectare landbouw grond in gebruik. 32,71 blijvend grasland, 0,67 hectare agrarisch natuurmengsel, 7,10 hectare snijmais

Bedrijf 4 – Betreft een melkgeitenhouderij, gelegen in Gelderland. Heeft 36,09 hectare landbouwgrond in gebruik. 29,54 hectare blijvend grasland, 2,64 hectare tijdelijk grasland, 4,99 hectare natuur, wat bestaat uit grasland. 3,91 hectare snijmais.

Bedrijf 5 – Betreft een melkveehouderij, gelegen in Uddel (GLD). Heeft 29,82 hectare landbouwgrond in gebruik. 8,24 hectare blijvend grasland, 15,68 hectare tijdelijk grasland, 5,90 hectare snijmais.

Om te onderzoeken welke invloed het nieuwe GLB beleid heeft op de mestplaatsingsruimte, moet eerst duidelijk zijn welke mestplaatsingsruimte er op dit moment is op het bedrijf. Dit is gedaan aan de hand van de gegevens uit de gecombineerde opgave van 2022 en de gegevens uit de RVO tabellen, zie bijlage 2. Daarnaast hebben de onderzoeksbedrijven een lidmaatschap bij CRV Mineraal, een programma voor het bijhouden van de mestboekhouding. De gegevens uit CRV mineraal zijn hiervoor gebruikt. Er is een vergelijking gemaakt tussen de gegevens van 2022 en 2023. Vervolgens is er bekeken welke regels de meeste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Er is een berekening gemaakt tussen het oude en nieuw GLB beleid. Deze berekening is gemaakt met behulp van een simulatietool. Deze simulatietool is ontwikkeld door de bedrijfsontwikkeling afdeling van Forfarmers. In deze simulatietool is rekening gehouden met alle voorwaarden en regels van het nieuwe GLB. De simulatietool is erop gericht om snel inzichtelijk te krijgen welke mogelijkheden er zijn voor agrariërs om deel te nemen aan ecoregelingen en in welke categorie ze komen, brons, zilver of goud. Met behulp van de simulatietool kan worden bepaald welke ecoregelingen er nodig zijn om in een bepaalde categorie te komen (brons, zilver of goud). Nadat is bepaald welke mogelijkheden er zijn om in een van deze categorieën te komen. Is berekend welk effect dit heeft op de mestplaatsingsruimte. Ook is er bekeken welke ecoregelingen het minste effect hebben op de mestplaatsingsruimte. Voor veel agrariërs zijn de gevolgen van het nieuwe GLB nog niet geheel duidelijk, dit onderzoek heeft als doel om dit helder te krijgen. De simulatietool van Forfarmers is bij

dit onderzoek erg belangrijk. Met de uitkomst van de simulatietool kunnen bepaalde keuzes worden gemaakt (*Forfarmers*, 2018).

De factoren die in dit onderzoek zijn meegenomen:

- Perceel oppervlakte, het totaal aantal hectares is bepalend voor de ecoregelingen en conditionaliteiten. De perceel oppervlakte is van belang bij het bepalen of een gewas ingezaaid kan worden. Ook is het belangrijk om te weten of de oppervlakte van het perceel toereikend is om mee te doen met een bepaalde ecoregeling.
- Gewassen welke worden geteeld, dit is van belang bij het opstellen van de conditionaliteiten. Het bestaande gewas is het uitgangspunt voor de conditionaliteiten.
- Mestplaatsingsruimte, dit is van belang zodat kan worden berekend of deze mestplaatsingsruimte krimpt of toeneemt.
- Uitkomst simulatietool Forfarmers, met de uitkomsten van de simulatietool van ForFarmers weten de agrariers aan welke regels zij zich moeten houden en welke stappen er gezet moeten worden om mee te kunnen doen aan de ecoregeling.
- Grondsoort, de grondsoort kan van belang zijn voor de mestplaatsingsruimte maar ook voor het telen van gewassen. Aan de grondsoorten zitten in sommige gevallen regels verbonden met betrekking tot het telen van bepaalde gewassen.

Hoofdstuk 3 Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten weergegeven van het uitgevoerde onderzoek. De resultaten zullen per deelvraag behandeld worden.

3.1 Deelvraag 1

“Welke voorwaarden van de conditionaliteiten hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”

Uit literatuur onderzoek is gebleken dat GLMC 4, Bufferstroken langs waterlopen en GLMC 10, Bufferstroken langs droge waterlopen, de grootste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Deze GLMC's zijn erop gericht om de waterkwaliteit te verbeteren. Uit onderzoek van het RIVM is gebleken dat het nitraat gehalte in het oppervlakte water te hoog is in Nederland (*Nitraatrapportage 2020*, 2020). Om dit nitraatgehalte omlaag te brengen is een agrariër verplicht om zich te houden aan GLMC 4 en GLMC 10. Bufferstroken aanleggen langs waterlopen, op deze bufferstroken mag geen mest worden uitgereden. Zo kan de nitraat afkomstig uit dierlijke mest worden gebufferd in de bufferstrook. Zo wordt de uitspoeling van nitraat, richting het oppervlakte water verminderd. Doordat er op deze bufferstroken geen mest mag worden uitgereden, heeft dit direct gevolgen voor de mestplaatsingsruimte. De bufferstroken mogen wel beweide en gemaaid worden. In 2023 mogen ook alle gewassen geteeld worden op de bufferstroken. GLMC 4 legt op, dat er bufferstroken aangelegd moeten worden langs waterlopen. De waterlopen worden onderverdeeld in vier typen. Ecologisch kwetsbare waterlopen, langs deze waterlopen moet een bufferstrook worden aangelegd van 5 meter. KRW waterlopen, langs deze waterlopen dient een bufferstrook aangelegd te worden van 5 meter. Overige waterlopen, langs deze waterlopen dient een bufferstrook aangelegd te worden van 3 meter. Op de website van het RVO is een kaart gepubliceerd waarop de verschillende waterlopen zijn weergegeven (*Percelen registreren*, 2022).

3.2 Deelvraag 2

“Wat is de huidige mestplaatsingsruimte van de onderzoeksbedrijven”

Voor het schrijven van dit onderzoek is gebruikt gemaakt van CRV mineraal. Alle onderzoeksbedrijven maken de mestboekhouding in CRV mineraal. Per hectare mag een hoeveelheid dierlijke mest worden uitgereden. In deze dierlijke mest zitten Stikstof, ook wel afgekort met N en Fosfaat ook wel afgekort met P2O5. De mestplaatsingsruimte is weergegeven in hoeveelheden N en P2O5 (Regelink, 2023). Bedrijven (op zandgrond) welke meedoen aan de derogatie mogen 220 Kg N brengen per hectare. Bedrijven die niet meedoen aan derogatie mogen 170 Kg N brengen per hectare. Bij P2O5 zijn er verschillende hoeveelheden welke gebracht mogen worden per hectare. Dit ligt aan de fosfaat toestand in de bodem. Wanneer er veel fosfaat in de bodem zit, mag er minder fosfaat uit dierlijke mest worden gebracht. De fosfaattoestand wordt bepaald aan de hand van grondmonsters. Een bedrijf welke meedoet aan de derogatie is verplicht deze grondmonsters te nemen. Bij deze bepaling wordt onderscheid gemaakt tussen grasland en bouwland. Wanneer er geen grondmonsters aanwezig zijn wordt automatisch uitgegaan van de hoogste fosfaatklasse (*Fosfaatdifferentiatie*, 2019).

In onderstaande afbeeldingen zijn de verschillende fosfaatklassen te zien met bijhorende P2o5 gift.

Figuur 2 Fosfaatklassen Grasland (RVO, 2019)

Tabel 1: Grasland (PAL)

PAL-getal	Klasse	Norm
> 50	Hoog	75 kg
41 t/m 50	Ruim	90 kg
27 t/m 40	Neutraal	95 kg
16 t/m 26	Laag	105 kg
< 16	Arm	120 kg

Tabel 2: Bouwland (Pw)

Pw-getal	Klasse	Norm
> 55	Hoog	40 kg
46 t/m 55	Ruim	60 kg
36 t/m 45	Neutraal	70 kg
25 t/m 35	Laag	80 kg
< 25	Arm	120 kg

Bedrijf 1- Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 54,47 hectare landbouw grond in gebruik. 30,22 hectare blijvend grasland, 13,86 hectare tijdelijk grasland, 10,39 hectare snijmais. Alle grond ligt in de fosfaatklaasse hoog. Bedrijf neemt deel aan derogatie. Bedrijf is gevestigd op zandgrond. Dit bedrijf heeft voor de invoering van het nieuwe GLB de volgende plaatsingsruimte. N: $57,47 \times 220 = 11983$ N. P2o5 (bouwland): $10,39 \times 40 = 415,6$ + P2o5 (Grasland) $47,08 \times 75 = 3531$. Totale kg P2o5 3946,6.

Bedrijf 2 –Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 39,34 hectare landbouwgrond in gebruik. 26,88 hectare blijvend grasland. 9,45 hectare tijdelijk grasland. 3,01 hectare snijmais. Alle grond ligt in de fosfaatklaasse hoog. Bedrijf neemt deel aan derogatie. Bedrijf is gevestigd op zandgrond. Dit bedrijf heeft voor de invoering van het nieuwe GLB de volgende plaatsingsruimte. N: $39,34 \times 220 = 8654,8$ kg N. P2o5 (Bouwland) : $3,01 \times 40 = 120,4$ + P2o5 (Grasland) $36,33 \times 75 = 2724,75$. Totale kg P2o5 2845,15.

Bedrijf 3 – Betreft een melkveehouderij gelegen in Rhenen (UT). Heeft 40,48 hectare landbouw grond in gebruik. 32,71 blijvend grasland, 0,67 hectare agrarisch natuurmengsel, 7,10 hectare snijmais. Alle grond ligt in de fosfaatklaasse hoog. Bedrijf neemt deel aan derogatie. Bedrijf is gevestigd op zandgrond. Dit bedrijf heeft voor de invoering van het nieuwe GLB de volgende plaatsingsruimte. N: $40,48 \times 220 = 8905$ kg N. P2o5 (Bouwland) : $7,77 \times 40 = 310,8$ + P2o5 (Grasland) $32,71 \times 75 = 2453,25$. Totale kg P2o5 2764,05.

Bedrijf 4 –Betreft een melkgeitenhouderij, gelegen in Gelderland. Heeft 36,09 hectare landbouwgrond in gebruik. 29,54 hectare blijvend grasland, 2,64 hectare tijdelijk grasland, 4,99 hectare natuur, wat bestaat uit grasland. 3,91 hectare snijmais. Alle grond ligt in de fosfaatklaasse

hoog. Bedrijf neemt deel aan derogatie. Bedrijf is gevestigd op zandgrond. De 4,99 hectare natuurgrond bevat geen plaatsingsruimte. Dit bedrijf heeft voor de invoering van het nieuwe GLB de volgende plaatsingsruimte. N: $32,18 \times 220 = 7079,6$ kg N. P2o5 (Bouwland) : $3,91 \times 40 = 156,4$ + P2o5 (Grasland) $28,27 \times 75 = 2120,25$. Totale kg P2o5 2276,65.

Bedrijf 5 – Betreft een melkveehouderij, gelegen in Uddel (GLD). Heeft 29,82 hectare landbouwgrond in gebruik. 8,24 hectare blijvend grasland, 15,68 hectare tijdelijk grasland, 5,90 hectare snijmais. Alle grond ligt in de fosfaatklaas hoog. Bedrijf neemt deel aan derogatie. Bedrijf is gevestigd op zandgrond. Dit bedrijf heeft voor de invoering van het nieuwe GLB de volgende plaatsingsruimte. N: $29,82 \times 220 = 6560,4$ kg N. P2o5 (Bouwland) : $5,90 \times 40 = 236$ + P2o5 (Grasland) $23,92 \times 75 = 1794$. Totale kg P2o5 2030.

Om deel te mogen nemen aan de ecoregelingen, moet eerst worden voldaan aan de conditionaliteiten. Uit deelvraag 1 is gebleken dat GLMC 4 aanleggen van bufferstroken langswaterlopen en GLMC 10 aanleggen van bufferstroken langs droge sloten, de meeste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Het aangeven van deze bufferstroken moet worden gedaan in de gecombineerde opgave. Elke agrariër in Nederland, met grond in gebruik, moet jaarlijks de gecombineerde opgave invullen (*Gecombineerde opgave*, 2018). In deze opgave moet worden aangegeven hoeveel grond, vee etc. er aanwezig is op het bedrijf. In de gecombineerde opgave kunnen ook de ecoregelingen worden aangevraagd.

Voor alle onderzoekbedrijven zijn deze bufferstroken ingetekend in de gecombineerde opgave. Voor de meeste bedrijven heeft dit gevolgen voor de mestplaatsingsruimte. Hieronder is te lezen hoeveel invloed dit heeft voor de onderzoeksbedrijven.

Bedrijf 1- Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 54,47 hectare landbouw grond in gebruik. 30,22 hectare blijvend grasland, 13,86 hectare tijdelijk grasland, 10,39 hectare snijmais. Van deze hectares is 0,68 hectare bufferstrook geworden. 0,0094 hectare maisland en 0,67 hectare grasland. In totaal gaat er 1,25% mestplaatsingsruimte verloren aan de bufferstroken.

Bedrijf 2 – Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 39,34 hectare landbouwgrond in gebruik. 26,88 hectare blijvend grasland. 9,45 hectare tijdelijk grasland. 3,01 hectare snijmais. Van deze hectares is 1,04 hectare bufferstrook geworden. 0,17 hectare hiervan is maisland. 0,87 hectare hiervan is grasland. In totaal gaat er 2,64% van de mestplaatsingsruimte verloren aan de bufferstroken.

Bedrijf 3 – Betreft een melkveehouderij gelegen in Rhenen (UT). Heeft 40,48 hectare landbouw grond in gebruik. 32,71 blijvend grasland, 0,67 hectare agrarisch natuurmengsel, 7,10 hectare snijmais. Van deze hectares is 0,95 hectare bufferstrook geworden. 0,10 hectare bufferstrook is maisland. 0,85 hectare bufferstrook is grasland. In totaal gaat er 2,34% mestplaatsingsruimte verloren aan de bufferstroken.

Bedrijf 4 – Betreft een melkgeitenhouderij, gelegen in Gelderland. Heeft 36,09 hectare landbouwgrond in gebruik. 29,54 hectare blijvend grasland, 2,64 hectare tijdelijk grasland, 4,99 hectare natuur, wat bestaat uit grasland. 3,91 hectare snijmais. Van deze hectares is 0,61 hectare bufferstrook geworden. 0,05 hectare bufferstrook is maisland. 0,56 hectare bufferstrook is grasland. In totaal gaat er 1,89% mestplaatsingsruimte verloren aan de bufferstroken.

Bedrijf 5 – Betreft een melkveehouderij, gelegen in Uddel (GLD). Heeft 29,82 hectare landbouwgrond in gebruik. 8,24 hectare blijvend grasland, 15,68 hectare tijdelijk grasland, 5,90 hectare snijmais. Dit bedrijf heeft geen sloten langs de hectares landbouwgrond liggen. Hierdoor hoeven geen bufferstroken worden aangelegd/ingetekend. Er gaat geen mestplaatsingsruimte verloren aan bufferstroken.

3.3 Deelvraag 3

“Welke ecoregelingen hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”

Uit literatuur onderzoek is gebleken dat de ecoregelingen welke vallen onder niet productieve landbouwgrond, de grootste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Onder niet productieve landbouwgrond vallen vijf ecoregelingen. Bufferstroken met kruiden langs bouwland, bufferstroken met kruiden langs grasland, groene braak, houtige elementen, landschapselementen hout. Voor al deze ecoregelingen mag geen mestplaatsingsruimte gerekend worden. Voorbeeld; wanneer een agrariër al zijn grond inricht met groene braak heeft deze helemaal geen mestplaatsingsruimte op zijn grond. De randvoorwaarden van de ecoregelingen staan in bijlage 1.

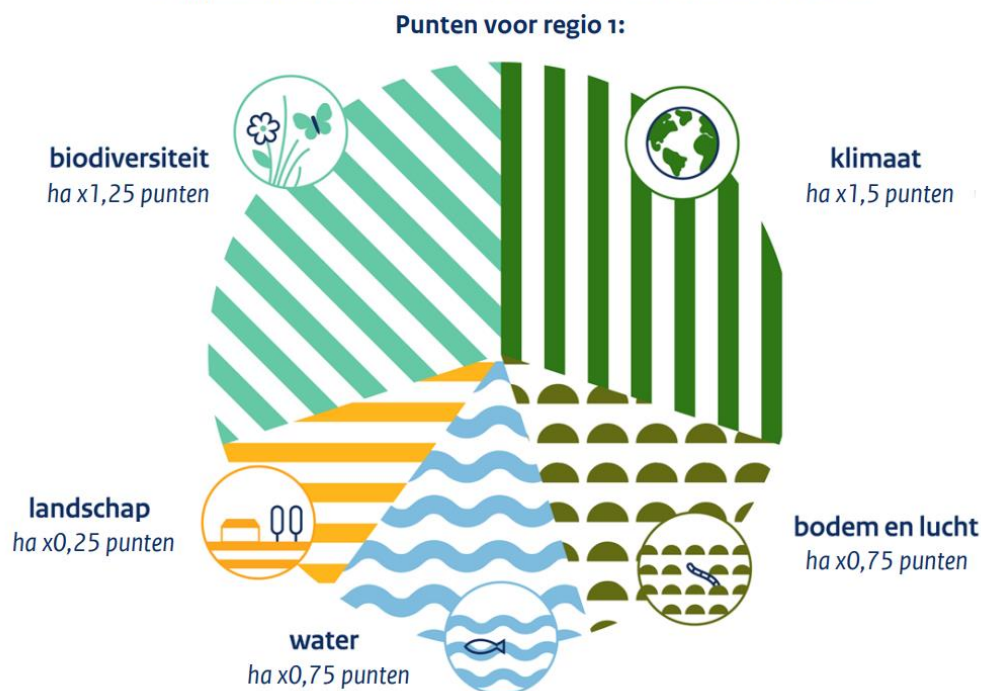
3.4 Deelvraag 4

“Welke ecoregelingen zorgen ervoor dat een bedrijf in Goud komt?”

Zoals in de inleiding werd beschreven, moet voor de categorie Goud een aantal punten worden behaald. Dit aantal punten is afhankelijk van het aantal hectares, welke in gebruik zijn bij het bedrijf. De ecoregelingen zijn onderverdeeld in vijf pijlers. Klimaat, bodem en lucht, water, landschap, biodiversiteit. De instapeis voor de ecoregeling, is het aantal hectare x 4,5 punten. Deze punten zijn onderverdeeld in de vijf pijlers. In onderstaande afbeelding is de verdeling van de punten te zien. Voor dit systeem is Nederland onderverdeeld in twee regio's (*Punten en waarde Eco-activiteiten 2023, 2022*). De onderzoeksbedrijven liggen allemaal in regio 1.

Figuur 4 Punten Ecoregelingen (RVO, 2023)

De instapeis voor de eco-regeling is totaal aantal ha x4,5 punten.
Bekijk daarna hoeveel punten per doel behaald moeten worden.

Uit onderzoek is gebleken dat er een aantal ecoactiviteiten zijn waar veel punten aan worden toegekend. Dit is onder andere een biologische bedrijfsvoering, wanneer een bedrijf biologisch is, komt deze altijd in de categorie goud. Daarnaast zijn er nog een aantal ecoactiviteiten waar veel punten mee worden gehaald. Dit zijn, het telen van een stikstofbindend gewas, het telen van een vezelgewas of een bufferstrook met kruiden langs bouwland. Dit zijn de ecoactiviteiten waar de meeste punten aan worden toegekend en een bedrijf in de categorie Goud kan komen. Naast het aantal punten hangt er ook een waarde aan de verschillende ecoactiviteiten. Een bedrijf behaalt pas de categorie goud wanneer er voldoende punten zijn behaald en als er voldoende waarde is behaald. Bij goud moet er een waarde worden behaald van 200,- per hectare. Dit is de extra premie welke wordt ontvangen. De ecoactiviteiten welke de hoogste waarde hebben, vallen allemaal onder de pijler niet productieve grond. De ecoactiviteiten welke daarna de hoogste waarde hebben zijn, het telen van een eiwitgewas of natte teelt. De waarde per hectare eiwitgewas is € 1.995,-. Bijvoorbeeld wanneer een bedrijf 10 hectare grond in gebruik heeft. En daarvan op 5 hectare een eiwitgewas teelt wordt er dus een extra premie behaald van $5 \times €1.995,- = €9.975,-$. Dit is een waarde van $(€9.975,- / 10) €997,50,-$ per hectare. Om goud te behalen moet er $> €200,-$ worden behaald per hectare. Bij brons is dit $> €60,-$ en voor zilver is dit $> €100,-$. Deze waarde kan alleen worden toegekend wanneer er voldoende punten worden behaald.

3.5 Hoofdvraag

“Welke mogelijkheden zijn er om in de ecoregeling Goud te komen, met de minste gevolgen voor de mestplaatsingsruimte?”

Om antwoord te krijgen op deze vraag is er gebruik gemaakt van vijf onderzoeksbedrijven. Voor al deze bedrijven is de simulatietool van Forfarmers gebruikt. Er is bekeken welke opties er zijn voor deze bedrijven om in Goud te komen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatsingsruimte.

Bedrijf 1- Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 54,47 hectare landbouw grond in gebruik. 30,22 hectare blijvend grasland, 13,86 hectare tijdelijk grasland, 10,39 hectare snijmais. Dit bedrijf heeft 30,22 hectare blijvend grasland in gebruik. Blijvend grasland kan worden aangemeld voor de ecoactiviteit, langjarig grasland. Het perceel is zichtbaar bedekt van 1 januari tot en met 31 december. Het perceel mag niet worden geploegd, ook mag er op maximaal 10% van het perceel gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Een perceel kan voor langjarig grasland worden aangemeld, als het tenminste 5 jaar achtereen bestaat uit grasland. Dan is er op het bedrijf ook nog 10,39 hectare snijmais in gebruik. De ecoactiviteiten groenbedekking en onderzaai vanggewas kunnen hier worden toegepast. Het bedrijf is gevestigd op zandgrond en is daarom verplicht om een vanggewas te zaaien na de mais (*Vanggewas na mais*, 2019). De percelen moeten van 1 januari tot en met 1 maart voor 80% bedekt blijven met het vanggewas. Daarnaast mag er op maximaal 10% van het perceel gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Er moet een vanggewas gezaaid worden welke is toegelaten. Zie bijlage 1. De ecoactiviteit onderzaai vanggewas kan ook worden toegepast bij de mais percelen. Bij onderzaai vanggewas wordt het vanggewas ondergezaaid. Dit gebeurt als de hoofdteelt al op het land staat. Voor deze ecoactiviteit kan er worden gekozen uit bepaalde gewassen, zie bijlage 1.

De melkveehouder beweide zijn koeien, dit doet hij 200 dagen per jaar 6 uur per dag. Hiermee kan hij zich aanmelden voor de ecoactiviteit verlengde weidegang. Bij deze ecoactiviteit wordt het melkvee tenminste 150 dagen geweid, tenminste 6 uur per dag. De ecoactiviteit geldt voor alle grasland percelen. Volgens de simulatietool van Forfarmers komt het bedrijf met deze vier ecoactiviteiten in de categorie zilver. Uit deelvraag 4 is gebleken dat het telen van een rustgewas, vezelgewas of het aanleggen van bufferstroken met kruiden langs bouwland ervoor zorgen dat een bedrijf in Goud komt. Het aanleggen van bufferstroken met kruiden langs bouwland is geen optie. Op deze bufferstroken mag geen mest geplaatst worden. Het telen van een vezelgewas of rustgewas zijn de opties. Uit de simulatie van Forfarmers blijkt, dat wanneer er 2,5 hectare wordt ingezaaid met stikstofbindend gewas, categorie goud wordt behaald. Het stikstofbindend gewas mag enkel gezaaid worden op de percelen snijmais. Dit omdat het verplicht is, wanneer er grasland op zandgrond geteeld wordt, er een stikstofbehoefte gewas gezaaid moet worden. Na vernietiging van het grasland (*Grasland Scheuren*, 2019). Op bouwland is dit niet van toepassing. In onderstaande afbeelding is de uitkomst van de simulatietool van Forfarmers te zien.

Figuur 5 Uitslag simulatie Bedrijf 1

Regio 1 Ecoregelingen 2023

[Het nieuwe GLB: de eco-regeling \(rvo.nl\)](#)

Totaal hectares

54,47 Let op: ingevulde hectares per ecoregeling kunnen niet groter zijn dan de totale hectares per regio die onder het b

	Hectares	Klimaat	Bodem en lucht	Water	Landschap	Biodiversiteit	Waarde	Totaal waarde	vc
Hoofddeelt									
1. Gras/klaver			4	4	0	1	€ 28	€	-
2. Grasland met kruiden			2	4	1	3	€ 181	€	-
3. Langjarig grasland	30,22		4	4	3	1	€ 91	€	2.750
4. Meerjarige teelt			4	4	4	1	€ 302	€	-
5. Natte teelt			3	0	0	1	€ 1.005	€	-
6. Rustgewas			4	4	4	2	€ 105	€	-
7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas	2,5		3	2	0	1	€ 1.995	€	4.988
8. Strokenteelt			0	2	2	2	€ 217	€	-
9. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)			2	2	4	1	€ 603	€	-
10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)			0	3	0	0	€ 176	€	-
11. Vezelgewas			4	4	4	2	€ 129	€	-
Bodemgewas									
12. Groenbedekking	7,89		2	3	3	1	€ 51	€	402
13. Onderzaai vanggewas	7,89		2	1	1	1	€ 151	€	1.191
Teeltmaatregelen									
14. Biologische bestrijding			0	4	2	1	€ 85	€	-
Veemaatregelen									
15. Overdag weiden (1 mei t/m 30 september 6 uur)	44,08		2	3	0	2	€ 43	€	1.895
16. Dag en nacht weiden (1 mei t/m 30 september 16 uur)			3	4	0	2	€ 43	€	-
Niet-productief landbouwgrond									
17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland)			2	4	4	30	€ 1.026	€	-
18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland)			0	0	3	30	€ 642	€	-
19. Groene braak			2	4	0	10	€ 2.868	€	-
20. Houtig element (heg, haag, struweel)			4	2	0	40	€ 4.221	€	-
21. Landschapselement hout			4	2	0	40	€ 0	€	-
Duurzaam bedrijf									
22. Biologisch bedrijf (SKAL)			4	4	2	1	€ 200	€	-
Totaal	245	82	41	41	13	68			
Instapeis totaal van regio 1 en 2	889	248	290	122	137	93	€ 11.226,74	€	206,11
Totaal punten per Thema:	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR			
Instapeis behaald?									

Bedrijf 2 – Betreft een melkveehouderij gelegen in Renswoude (UT). Heeft 39,34 hectare landbouwgrond in gebruik. 26,88 hectare blijvend grasland. 9,45 hectare tijdelijk grasland. 3,01 hectare snijmais. Dit bedrijf heeft 26,88 hectare blijvend grasland. Dit grasland kan worden aangemeld voor de ecoactiviteit, langjarig grasland. Daarnaast is er 3,01 hectare snijmais in gebruik. Op de hectares snijmais kunnen de ecoactiviteiten groenbedekking en onderzaai vanggewas worden toegepast. De melkveehouder beweidt zijn melkvee. 180 dagen, 8 uur per dag. Hierdoor kan ook de ecoactiviteit verlengde weidegang worden aangevraagd. Met deze ecoactiviteiten komt het bedrijf in de categorie zilver. Wanneer er 2 hectare, van de snijmais percelen wordt ingezaaid met een stikstofbindend gewas. Wordt de categorie goud behaald. In onderstaande afbeelding de uitslag van de simulatietool van Forfarmers.

Figuur 6 Uitslag simulatie Bedrijf 2

Regio 1 Ecoregelingen 2023

[Het nieuwe GLB: de eco-regeling \(rvo.nl\)](#)

Totaal hectares

39,34 Let op: Ingevulde hectares per ecoregeling kunnen niet groter zijn dan de totale hectares per regio die onder het b

	Hectares	Klimaat	Bodem en lucht	Water	Landschap	Biodiversiteit	Waarde	Totaal waarde	vc
Hoofddeelt									
1. Gras/klaver			4	4	0	1	1	€ 28 €	-
2. Grasland met kruiden			2	4	1	3	1	€ 181 €	-
3. Langjarig grasland	26,88		4	4	3	1	1	€ 91 €	2.446
4. Meerjarige teelt			4	4	4	1	1	€ 302 €	-
5. Natte teelt			3	0	0	1	2	€ 1.005 €	-
6. Rustgewas			4	4	4	2	2	€ 105 €	-
7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas	2		3	2	0	1	1	€ 1.995 €	3.990
8. Strokenteelt			0	2	2	2	2	€ 217 €	-
9. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)			2	2	4	1	1	€ 603 €	-
10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)			0	3	0	0	0	€ 176 €	-
11. Vezelgewas			4	4	4	2	3	€ 129 €	-
Bodemgewas									
12. Groenbedekking	1,01		2	3	3	1	1	€ 51 €	52
13. Onderzaai vanggewas	1,01		2	1	1	1	1	€ 151 €	153
Teeltmaatregelen									
14. Biologische bestrijding			0	4	2	1	2	€ 85 €	-
Veemaatregelen									
15. Overdag weiden (1 mei t/m 30 september 6 uur)	36,33		2	3	0	2	1	€ 43 €	1.562
16. Dag en nacht weiden (1 mei t/m 30 september 16 uur)			3	4	0	2	2	€ 43 €	-
Niet-productief landbouwgrond									
17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland)			2	4	4	30	60	€ 1.026 €	-
18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland)			0	0	3	30	60	€ 642 €	-
19. Groene braak			2	4	0	10	40	€ 2.868 €	-
20. Houtig element (heg, haag, struweel)			4	2	0	40	60	€ 4.221 €	-
21. Landschapselement hout			4	2	0	40	60	€ 0 €	-
Duurzaam bedrijf									
22. Biologisch bedrijf (SKAL)			4	4	2	1	2	€ 200 €	-
Totaal	177	59	29	29	10	49	67 €	8.202,29 €	208,50
Instapels totaal van regio 1 en 2	670	190	225	85	104	67	€	8.202,29 €	208,50
Totaal punten per Thema:	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR			
Instapels behaald?									

Bedrijf 3 – Betreft een melkveehouderij gelegen in Rhenen (UT). Heeft 40,48 hectare landbouw grond in gebruik. 32,71 blijvend grasland, 0,67 hectare agrarisch natuurmengsel, 7,10 hectare snijmais. Dit bedrijf heeft 32,71 hectare blijvend grasland in gebruik, deze hectares kunnen worden aangemeld voor de ecoactiviteit langjarig grasland. Ook is er 7,10 hectare snijmais in gebruik. Deze hectares kunnen worden aangemeld voor de ecoactiviteiten groenbedekking en onderzaai vanggewas. Het melkvee kan niet worden beweide. Met het uitvoeren van deze ecoactiviteiten, komt het bedrijf niet in aanmerking voor de ecoregelingen. Op het gebied van biodiversiteit worden te weinig punten behaald. Wanneer er 2 hectare stikstofbindend gewas wordt geteeld en 1 hectare vezelgewas. Wordt de categorie goud behaald. In onderstaande afbeelding in de uitslag van de simulatietool weergegeven.

Figuur 7 Uitslag simulatie Bedrijf 3

Regio 1 Ecoregelingen 2023

Totaal hectares

[Het nieuwe GLB: de eco-regeling \(rvo.nl\)](#)

40,48 Let op: ingevulde hectares per ecoregeling kunnen niet groter zijn dan de totale hectares per regio die onder het b

	Hectares	Klimaat	Bodem en lucht	Water	Landschap	Biodiversiteit	Waarde	Totaal waarde	Waarde per hectare
Hoofddeelt									
1. Gras/klaver		4	4	0	1	1	€ 28 €	-	
2. Grasland met kruiden		2	4	1	3	1	€ 181 €	-	
3. Langjarig grasland	32,71	4	4	3	1	1	€ 91 €	2.977	
4. Meerjarige teelt		4	4	4	1	1	€ 302 €	-	
5. Natte teelt		3	0	0	1	2	€ 1.005 €	-	
6. Rustgewas		4	4	4	2	2	€ 105 €	-	
7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas	2	3	2	0	1	1	€ 1.995 €	3.990	
8. Strokenteelt		0	2	2	2	2	€ 217 €	-	
9. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)		2	2	4	1	1	€ 603 €	-	
10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)		0	3	0	0	0	€ 176 €	-	
11. Vezelgewas	1	4	4	4	2	3	€ 129 €	129	
Bodemgewas									
12. Groenbedekking	7,1	2	3	3	1	1	€ 51 €	362	
13. Onderzaai vanggewas	7,1	2	1	1	1	1	€ 151 €	1.072	
Teeltmaatregelen									
14. Biologische bestrijding		0	4	2	1	2	€ 85 €	-	
Veemaatregelen									
15. Overdag weiden (1 mei t/m 30 september 6 uur)		2	3	0	2	1	€ 43 €	-	
16. Dag en nacht weiden (1 mei t/m 30 september 16 uur)		3	4	0	2	2	€ 43 €	-	
Niet-productief landbouwgrond									
17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland)		2	4	4	30	60	€ 1.026 €	-	
18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland)		0	0	3	30	60	€ 642 €	-	
19. Groene braak		2	4	0	10	40	€ 2.868 €	-	
20. Houtig element (heg, haag, struweel)		4	2	0	40	60	€ 4.221 €	-	
21. Landschapselement hout		4	2	0	40	60	€ 0 €	-	
Duurzaam bedrijf									
22. Biologisch bedrijf (SKAL)		4	4	2	1	2	€ 200 €	-	
Totaal	182	61	30	30	10	50	52 €	8.529,81 €	210,72
Instapeis totaal van regio 1 en 2	570	169	167	131	51	52	52 €	8.529,81 €	210,72
Totaal punten per Thema:	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR			
Instapeis behaald?									

Bedrijf 4 –Betreft een melkgeitenhouderij. Gelegen in Gelderland. Heeft 41,08 hectare landbouwgrond in gebruik. 29,54 hectare blijvend grasland, 2,64 hectare tijdelijk grasland, 4,99 hectare natuur, wat bestaat uit grasland. 3,91 hectare snijmais. Op het bedrijf is 29,54 hectare blijvend grasland in gebruik, deze kan worden aangemeld voor de ecoactiviteit langjarig grasland. Daarnaast kan de natuurgrond, welke bestaat uit grasland ook worden aangemeld voor langjarig grasland. De hectares snijmais kunnen worden aangemeld voor de ecoactiviteiten groenbedekking en onderzaai vanggewas. Met deze ecoactiviteiten komt het bedrijf nog niet in aanmerking voor de ecoregelingen. Er worden te weinig punten gehaald voor de pijler biodiversiteit. Wanneer alle hectares snijmais worden ingezaaid met een eiwitgewas is dit nog steeds niet toereikend. Er zijn nog onvoldoende punten gehaald op de pijler biodiversiteit. Er moet dus worden gekozen voor een activiteit welke veel punten oplevert voor de biodiversiteit. Dit zijn vooral de ecoactiviteiten welke vallen onder niet-productieve grond. Deze activiteiten hebben echter invloed op de mestplaatsingsruimte. Uit de simulatie is gebleken dat er geen opties zijn om in de categorie goud te komen zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatsingsruimte. Een optie om in goud te komen zou zijn, om aan te melden voor de ecoactiviteit groene braak. Wanneer er twee hectare maisland wordt ingezaaid met groenebraak, wordt de categorie goud behaald. In onderstaande afbeelding is uitslag van simulatietool weergegeven.

Figuur 8 Uitslag simulatie Bedrijf 4

Regio 1 Ecoregelingen 2023		Het nieuwe GLB: de eco-regeling (rvo.nl)						
Totaal hectares		41,08 Let op: ingevulde hectares per ecoregeling kunnen niet groter zijn dan de totale hectares per regio die onder het b						
	Hectares	Klimaat	Bodem en lucht	Water	Landschap	Biodiversiteit	Waarde	Totaal waarde
Hoofddeelt								
1. Gras/klaaver		4	4	0	1	1	€ 28 €	-
2. Grasland met kruiden		2	4	1	3	1	€ 181 €	-
3. Langjarig grasland	34,53	4	4	3	1	1	€ 91 €	3.142
4. Meerjarige teelt		4	4	4	1	1	€ 302 €	-
5. Natte teelt		3	0	0	1	2	€ 1.005 €	-
6. Rustgewas		4	4	4	2	2	€ 105 €	-
7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas		3	2	0	1	1	€ 1.995 €	-
8. Strokenteelt		0	2	2	2	2	€ 217 €	-
9. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)		2	2	4	1	1	€ 603 €	-
10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)		0	3	0	0	0	€ 176 €	-
11. Vezelgewas		4	4	4	2	3	€ 129 €	-
Bodemgewas								
12. Groenbedekking	1,91	2	3	3	1	1	€ 51 €	97
13. Onderzaai vanggewas	1,91	2	1	1	1	1	€ 151 €	288
Teeltmaatregelen								
14. Biologische bestrijding		0	4	2	1	2	€ 85 €	-
Veemaatregelen								
15. Overdag weiden (1 mei t/m 30 september 6 uur)		2	3	0	2	1	€ 43 €	-
16. Dag en nacht weiden (1 mei t/m 30 september 16 uur)		3	4	0	2	2	€ 43 €	-
Niet-productief landbouwgrond								
17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland)		2	4	4	30	60	€ 1.026 €	-
18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland)		0	0	3	30	60	€ 642 €	-
19. Groene braak	2	2	4	0	10	40	€ 2.868 €	5.736
20. Houtig element (heg, haag, struweel)		4	2	0	40	60	€ 4.221 €	-
21. Landschapselement hout		4	2	0	40	60	€ 0 €	-
Duurzaam bedrijf								
22. Biologisch bedrijf (SKAL)		4	4	2	1	2	€ 200 €	-
Totaal								
	185	62	31	31	10	51		
Instapels totaal van regio 1 en 2	591	150	154	111	58	118	€ 9.264,05	€ 225,51
Totaal punten per Thema:	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR		
Instapels behaald?								

Bedrijf 5 –Betreft een melkveehouderij, gelegen in Uddel (GLD). Heeft 29,82 hectare landbouwgrond in gebruik. 8,24 hectare blijvend grasland, 15,68 hectare tijdelijk grasland, 5,90 hectare snijmais. Het blijvend grasland kan worden aangemeld voor de ecoactiviteit langjarig grasland. De hectares snijmais kunnen worden aangemeld voor de ecoactiviteit groenbedekking en onderzaai vanggewas. De veehouder doet aan weidegang en laat zijn koeien tenminste 150 dagen weiden, gedurende 8 uur per dag. Hiermee kan er ook worden aangemeld voor de ecoactiviteit verlengde weidegang. Met het uitvoeren van deze ecoactiviteiten wordt categorie brons behaald. Om goud te behalen kan ervoor gekozen worden om 2 hectares snijmais in te zaaien met een eiwit gewas. Een andere optie om goud te behalen kan zijn om alle hectares grasland in te zaaien met kruiden. In onderstaande afbeelding is de uitslag van de simulatie weergegeven.

Figuur 9 Uitslag simulatie Bedrijf 5

Regio 1 Ecoregelingen 2023		Het nieuwe GLB: de eco-regeling (rvo.nl)						
Totaal hectares		29,82	Let op: ingevulde hectares per ecoregeling kunnen niet groter zijn dan de totale hectares per regio die onder het b					
	Hectares	Klimaat	Bodem en lucht	Water	Landschap	Biodiversiteit	Waarde	Totaal waarde
Hoofddeelt								
1. Gras/klaver			4	4	0	1	€ 28	-
2. Grasland met kruiden	23,92		2	4	1	3	€ 181	4.330
3. Langjarig grasland			4	4	3	1	€ 91	-
4. Meerjarige teelt			4	4	4	1	€ 302	-
5. Natte teelt			3	0	0	1	€ 1.005	-
6. Rustgewas			4	4	4	2	€ 105	-
7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas			3	2	0	1	€ 1.995	-
8. Strokenteelt			0	2	2	2	€ 217	-
9. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)			2	2	4	1	€ 603	-
10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)			0	3	0	0	€ 176	-
11. Vezelgewas			4	4	4	2	€ 129	-
Bodemgewas								
12. Groenbedekking	5,9		2	3	3	1	€ 51	301
13. Onderzaai vanggewas	5,9		2	1	1	1	€ 151	891
Teeltmaatregelen								
14. Biologische bestrijding			0	4	2	1	€ 85	-
Veemaatregelen								
15. Overdag weiden (1 mei t/m 30 september 6 uur)	23,92		2	3	0	2	€ 43	1.029
16. Dag en nacht weiden (1 mei t/m 30 september 16 uur)			3	4	0	2	€ 43	-
Niet-productief landbouwgrond								
17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland)			2	4	4	30	€ 1.026	-
18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland)			0	0	3	30	€ 642	-
19. Groene braak			2	4	0	10	€ 2.868	-
20. Houtig element (heg, haag, struweel)			4	2	0	40	€ 4.221	-
21. Landschapselement hout			4	2	0	40	€ 0	-
Duurzaam bedrijf								
22. Biologisch bedrijf (SKAL)			4	4	2	1	€ 200	-
Totaal	134	45	22	22	7	37	60 €	6.549,88 €
Instapeis totaal van regio 1 en 2	549	119	191	48	131			219,65
Totaal punten per Thema:	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR		
Instapeis behaald?								

Hoofdstuk 4 Discussie

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek bediscussieerd. Het doel van dit onderzoek is, uitzoeken welke mogelijkheden er voor een bedrijf zijn om in de ecoregeling goud te komen. Zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatstingsruimte. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de resultaten van dit onderzoek en worden vergelijkingen gemaakt met de literatuur. De discussie zal per deelvraag en hoofdvraag behandeld worden.

4.1 Deelvraag 1

“Welke voorwaarden van de conditionaliteiten hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”

Uit deze vraag is gebleken dat GLMC 4 en GLMC 10 de meeste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Deze vraag is beantwoordt aan de hand van de literatuur. Er is bij deze vraag alleen gekeken naar de invloed op de mestplaatsingsruimte. Er is niet gekeken naar de teelt van verschillende gewassen en welke problemen dit met zich mee brengt.

4.2 Deelvraag 2

“Wat is de huidige mestplaatsingsruimte van de onderzoeksbedrijven”

Bij deze vraag is onderzocht wat de plaatsingsruimte van de onderzoeksbedrijven is, voordat het nieuwe GLB beleid ingaat. Zoals uit deelvraag 1 is gebleken hebben GLMC 4 en 10 de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte. Het aanleggen van bufferstroken. Bij deze onderzoeksvraag is gekeken wat de mestplaatsingsruimte was voordat de bufferstroken werden ingetekend. Ook is gekeken hoeveel procent de mestplaatsingsruimte afnam wanneer de bufferstroken wel waren ingetekend. Uit het resultaat van deze vraag is gebleken dat de bemestingsruimte, van deze vijf onderzoeksbedrijven gemiddeld 1,64% afneemt. Dit percentage wordt sterk beïnvloed door onderzoeksbedrijf 5. Op dit bedrijf zijn geen sloten aanwezig waardoor er geen bufferstroken aangelegd/ingetekend worden. De mestplaatsingsruimte blijft hier gelijk. Uit de literatuur is gebleken dat de verwachting was dat de gemiddelde plaatsingsruimte met 4% zou dalen. Bij het vergelijken van deze onderzoeksbedrijven is niet gekeken naar hoeveel sloot oppervlak er gemiddeld aanwezig is op de bedrijven. Dit kan de uitslag sterk beïnvloeden en kan een vertekend beeld geven van de impact van de invoering van de bufferstroken.

4.3 Deelvraag 3

“Welke ecoregelingen hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”

Uit literatuur onderzoek is gebleken dat de ecoregelingen welke vallen onder niet productieve landbouwgrond de grootste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Onder niet productieve landbouwgrond vallen vijf ecoregelingen. Bufferstroken met kruiden langs bouwland, bufferstroken met kruiden langs grasland, groene braak, houtige elementen, landschapselementen hout. Voor alle hectares waar een van deze vijf ecoregelingen worden toegepast vervalt de mestplaatsingsruimte. Bij het beantwoorden van deze vraag is er allen gekeken naar de ecoactiviteiten welke een negatieve invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Er is niet gekeken of er ecoactiviteiten zijn welke de mestplaatsingsruimte vergroot.

4.4 Deelvraag 4

“Welke ecoregelingen zorgen ervoor dat een bedrijf in Goud komt?”

Deze deelvraag is beantwoord aan de hand van de literatuur. Uit de literatuur is gebleken dat de ecoregelingen afhankelijk zijn van een aantal factoren. Om in de ecoregeling goud te komen moet zowel het juiste aantal punten worden behaald als de juiste waarde. Er is gebleken dat de ecoregelingen welke vallen onder de pijler niet productieve grond, de meeste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Dit omdat op alle percelen waar deze ecoactiviteit wordt toegepast, de mestplaatsingsruimte vervalt. De ecoactiviteiten welke onder de pijler niet productieve grond vallen, hebben de grootse waarde en het hoogste aantal punten. Dit onderzoek als hoofdvraag heeft hoe een bedrijf in de ecoregeling goud kan komen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatsingsruimte. Daarom is er gekeken met welke ecoregelingen een bedrijf in goud kan komen, zonder dat deze invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Er is gebleken dat het telen van een eiwitgewas zeer interessant is, om in de ecoregeling Goud te komen. Aan deze activiteit worden zowel veel punten gegeven als een hoge waarde. Een veel voorkomend eiwitgewas is luzerne. Alle onderzoeksbedrijven zijn gevestigd op zandgrond. Op zandgrond mag er geen luzerne geteeld worden, na grasland vernietiging. De luzerne moet dus gezaaid worden op bouwland (*Grasland Scheuren*, 2019). Belangrijk om dit in de gaten te houden bij het maken van een simulatie.

4.5 Hoofdvraag

“Welke mogelijkheden zijn er om in de ecoregeling Goud te komen, met de minste gevolgen voor de mestplaatsingsruimte?”

Voor het beantwoorden van de hoofdvraag is gebruik gemaakt van 5 onderzoeksbedrijven. De bedrijven zijn allemaal gevestigd in het midden van Nederland en zijn allemaal gevestigd op zandgrond. Als eerst is bij elk bedrijf de bedrijfssituatie kort beschreven. Hierin staat hoeveel hectares de bedrijven in gebruik hebben en wat er geteeld wordt op deze hectares. Vervolgens is voor elke bedrijf een simulatie gemaakt. Bedrijf 1 en 2. Kunnen allebei in de categorie zilver komen. Zonder dat er aanpassingen gemaakt worden op het bedrijf. Er kan worden aangemeld voor de ecoactiviteiten langjarig grasland, groenbedekking op maisland, ondezaai vanggewas op maisland en verlengde weidegang. Wanneer bedrijf 1 2,5 hectare maisland inzaait met een eiwit gewas wordt goud behaald. Bedrijf 2 behaald goud wanneer er 2 hectare maisland wordt ingezaaid met een eiwitgewas. Bedrijf 3 kan ook zonder veranderingen zich aanmelden voor een aantal ecoregelingen. Zoals langjarig grasland, onderzaai vanggewas op het maisland en groenbedekking op het maisland. Met deze ecoregelingen worden nog niet voldoende punten en waarde behaald op in de categorie brons te komen. De veehouder weidt de koeien niet, hier is ook geen mogelijkheid voor. Wanneer er hectare maisland wordt ingezaaid met een eiwit gewas, wordt er voldoende waarde behaald, maar niet voldoende punten. Om wel in goud te komen kan er 2 hectare eiwitgewas worden ingezaaid en 1 hectare vezelgewas. Er is hier gekozen voor een vezelgewas omdat deze ecoactiviteit meer punten oplevert. In vergelijking met een eiwitgewas. Uit de simulatie van bedrijf 4 is gebleken dat dit bedrijf niet in de categorie goud kan komen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatsingsruimte. Dit omdat er slechts 3,9 hectare snijmais geteeld wordt. Wanneer al deze hectares worden ingezaaid met een eiwit gewas, is dit niet toereikend voor de ecoregeling goud. Een optie om dit jaar al in goud te komen zou zijn om groene braak aan te leggen, dit heeft echter wel gevolgen voor de mestplaatsingsruimte. Een optie om volgend jaar in goud te komen zou zijn om in 2023 mee snijmais te telen, zodat deze hectares volgend jaar wel met een eiwitgewas ingezaaid kunnen worden. Dit bedrijf zou 3 hectare eiwit gewas nodig hebben en 5 hectare vezelgewas om in de categorie goud te komen.

In onderstaande afbeelding is de simulatie weergegeven.

Figuur 10 Simulatie Bedrijf 4 2024

Regio 1 Ecoregelingen 2023

[Het nieuwe GLB: de eco-regeling \(rvo.nl\)](#)

Totaal hectares **38,44** Let op: ingevulde hectares **per** ecoregeling kunnen niet groter zijn dan de totale hectares per regio die onder het b

	Hectares	Klimaat	Bodem en lucht	Water	Landschap	Biodiversiteit	Waarde	Totaal waarde	Vo
Hoofddeelt									
1. Gras/klover		4	4	0	1	1	€ 28 €	-	
2. Grasland met kruiden		2	4	1	3	1	€ 181 €	-	
3. Langjarig grasland	30,53	4	4	3	1	1	€ 91 €	2.778	
4. Meerjarige teelt		4	4	4	1	1	€ 302 €	-	
5. Natte teelt		3	0	0	1	2	€ 1.005 €	-	
6. Rustgewas		4	4	4	2	2	€ 105 €	-	
7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas	3	3	2	0	1	1	€ 1.995 €	5.985	
8. Strokenteelt		0	2	2	2	2	€ 217 €	-	
9. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)		2	2	4	1	1	€ 603 €	-	
10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)		0	3	0	0	0	€ 176 €	-	
11. Vezelgewas	5	4	4	4	2	3	€ 129 €	645	
Bodemgewas									
12. Groenbedekking		2	3	3	1	1	€ 51 €	-	
13. Onderzaai vanggewas		2	1	1	1	1	€ 151 €	-	
Teeltmaatregelen									
14. Biologische bestrijding		0	4	2	1	2	€ 85 €	-	
Veemaatregelen									
15. Overdag weiden (1 mei t/m 30 september 6 uur)		2	3	0	2	1	€ 43 €	-	
16. Dag en nacht weiden (1 mei t/m 30 september 16 uur)		3	4	0	2	2	€ 43 €	-	
Niet-productief landbouwgrond									
17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland)		2	4	4	30	60	€ 1.026 €	-	
18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland)		0	0	3	30	60	€ 642 €	-	
19. Groene braak		2	4	0	10	40	€ 2.868 €	-	
20. Houtig element (heg, haag, struweel)		4	2	0	40	60	€ 4.221 €	-	
21. Landschapselement hout		4	2	0	40	60	€ 0 €	-	
Duurzaam bedrijf									
22. Biologisch bedrijf (SKAL)		4	4	2	1	2	€ 200 €	-	
Totaal	173	58	29	29	10	48			
Totaal punten per Thema:	503	151	148	112	44	49	€ 9.408,23	€	244,75
Instapeis behaald?	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR	WAAR			

Bedrijf 5 kan zich net als bedrijf 1 en 2 aanmelden voor vier ecoactiviteiten zonder hier aanpassingen voor te doen. Dit zijn, langjarig grasland, groenbedekking, onderzaai vanggewas en verlengde weidegang. Het bedrijf komt met deze ecoactiviteiten in aanmerking voor de ecoregeling brons. Om in aanmerking te komen voor de ecoregeling goud. Kan ervoor gekozen worden om alle hectares grasland in te zaaien met kruiden.

Tijdens dit onderzoek ben ik erachter gekomen dat veel bedrijven zich al kunnen aanmelden voor ecoactiviteiten, zonder dat hier aanpassingen voor nodig zijn. In dit onderzoek is alleen gekeken naar hoe een bedrijf in de ecoregeling goud kan komen zonder dat dit gevolgen heeft voor de plaatsingsruimte. Er is niet gekeken naar opbrengst van de gewassen. Bedrijf 4 als voorbeeld, wanneer dit bedrijf goud wil halen zonder gevolgen voor de mestplaatsingsruimte moet er 3 hectare eiwit gewas gezaaid worden en 5 hectare vezelgewas. Dit telen gaat ten kostte van de snijmais. Wanneer er goud wordt behaald met gevolgen voor de mestplaatsingsruimte hoeft er slechts 2 hectare groene braak gezaaid te worden. Dit zou financieel interessanter kunnen zijn voor de agrariër. Daarnaast is er ook geen rekening gehouden met de toestand van de percelen. Zijn deze percelen wel geschikt voor het telen van een eiwitgewas of vezelgewas? Uit een aantal simulaties is gebleken dat zilver wordt behaald zonder aanpassingen. Zilver zou in deze gevallen financieel interessanter kunnen zijn dan goud met aanpassingen.

Door het maken van de verschillende simulaties is gebleken dat, het nieuwe GLB voor iedereen verschillend kan uitpakken. Er kunnen geen vuistregels gesteld worden zoals “bij 2 hectare luzerne zaaien kom je in zilver”. Dit is per bedrijf verschillend, afhankelijk van het aantal hectares en de

gewassen welke geteeld worden. Zonder bedrijfsspecifieke simulatie kan er geen uitspraak worden gedaan over de verschillende ecoregelingen.

Hoofdstuk 5 Conclusies & Aanbevelingen

5.1 Conclusies

Agrariërs in Nederland kunnen financiële steun ontvangen vanuit de Europese Unie, wanneer wordt voldaan aan een aantal regels. Deze regels zijn opgesteld in het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Elke 4 jaar wordt er een nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid opgesteld. In 2023 gaat er een nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid van start. Afgekort met GLB. Met dit nieuwe GLB kunnen agrariërs met landbouwgrond premie ontvangen, wanneer aan de regels wordt voldaan. De regels voor deze premie zijn opgedeeld in twee delen. De conditionaliteiten en ecoregelingen. De conditionaliteiten zijn de basiseisen en hiermee kan een basispremie worden behaald van 220,- per hectare. De basiseisen zijn opgesteld door middel van 10 GLMC's. Wanneer aan deze GLMC's wordt voldaan is de basispremie behaald (Nederland, 2022). Daarnaast kan een bedrijf nog extra premie ontvangen door mee te doen aan de ecoregelingen. De ecoregelingen zijn opgedeeld in 3 categorieën. Brons, zilver en goud. Bij brons krijgt de agrariër een extra premie van €60,- per hectare, bij zilver €100,- per hectare, bij goud €200,- per hectare. Om in de ecoregelingen brons, zilver of goud te komen. Moeten per hectare een aantal punten worden behaald en voldoende euro's. Dit kan worden behaald door het uitvoeren van ecoactiviteiten. In totaal zijn er 22 verschillende ecoactiviteiten. De agrariër mag zelf kiezen welke ecoactiviteiten bij zijn/haar bedrijf passen. Aan elke ecoactiviteit hangt een verschillende waarde in euro's en punten (*Eco-activiteiten 2023, 2021*).

Elke agrariër mag op zijn landbouwgrond een bepaalde hoeveelheid dierlijke mest brengen. Dit heet de mestplaatsingsruimte. In Nederland kunnen agrariërs gebruik maken van derogatie. Derogatie is een uitzondering op deze mestplaatsingsruimte. Wanneer een agrariër deelneemt aan derogatie mag er meer dierlijke mest geplaatst worden op de landbouwgrond. De mestplaatsingsruimte wordt dus groter. In 2026 wordt de derogatie afgeschaft. Hiermee staat de mestplaatsingsruimte onder druk. Een aantal GLMC's zetten de mestplaatsingsruimte nog meer onder druk. Dit zijn GLMC 4 en GLMC 10, deze GLMC's verplichten agrariërs een bufferstrook aan te leggen langs waterlopen. Een bufferstrook houdt in dat er geen mest gebracht mag worden. Langs waterlopen mag dus niet meer bemest worden.

Bij het uitvoeren van dit onderzoek zijn 5 onderzoeksbedrijven gebruikt.

Dit onderzoek heeft als doel om uit te zoeken welke conditionaliteiten (GLMC's) en ecoregelingen de grootste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte. Wat de huidige mestplaatsingsruimte is van de onderzoeksbedrijven en hoe deze veranderd na invoering van het nieuwe GLB. Vervolgens wordt bekeken met welke ecoregelingen de onderzoeksbedrijven in goud kunnen komen. De hoofdvraag van dit onderzoek is. Welke mogelijkheden zijn er om in de ecoregeling Goud te komen, met de minste gevolgen voor de mestplaatsingsruimte. Voor het beantwoorden van de hoofdvraag is een simulatietool gebruikt van ForFarmers. Met deze tool kunnen de verschillende ecoactiviteiten worden doorberekend op bedrijfsniveau. De inhoudelijke berekeningen worden niet gedeeld omdat de simulatietool eigendom is van ForFarmers.

Deelvraag 1: "Welke voorwaarden van de conditionaliteiten hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?" Deze vraag is beantwoord aan de hand van de literatuur. GLMC 4 Bufferstroken aanleggen langs waterlopen en GLMC 10 bufferstroken aanleggen langs droge waterlopen, hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte. Langs elke waterloop(sloot) moet een bufferstrook worden aangelegd. Op deze bufferstrook mag geen mest gebracht worden.

Deelvraag 2: "Wat is de huidige mestplaatsingsruimte van de onderzoeksbedrijven?" Deze vraag is beantwoord door informatie, afkomstig van de onderzoeksbedrijven. Wat deze vraag interessant maakt is het verschil in mestplaatsingsruimte. Na invoering van het nieuwe GLB. Uit deze

vraag is gebleken dat de mestplaatsingsruimte gemiddeld met 1,64% afneemt, door invoering van de conditionaliteiten.

Deelvraag 3: “Welke ecoregelingen hebben de grootste invloed op de mestplaatsingsruimte?”

Uit de literatuur is gebleken dat de ecoregelingen welke vallen onder niet productieve grond de meeste invloed hebben op de mestplaatsingsruimte.

Deelvraag 4: “Welke ecoregelingen zorgen ervoor dat een bedrijf in Goud komt?”

Uit de literatuur is gebleken dat de ecoregelingen welke vallen onder niet productieve grond ervoor zorgen dat een bedrijf in goud komt.

Hoofdvraag: “Welke mogelijkheden zijn er om in de ecoregeling Goud te komen, met de minste gevolgen voor de mestplaatsingsruimte?”

Deze vraag is beantwoord aan de hand van de simulatietool. Voor 4 van de 5 onderzoeksbedrijven zijn er mogelijkheden om in de ecoregeling goud te komen. Zonder dat dit gevolgen heeft voor de mestplaatsingsruimte. Voor 1 bedrijf is het in 2023 niet mogelijk om in de ecoregeling goud te komen, zonder dat de mestplaatsingsruimte afneemt. Ecoregeling goud is wel mogelijk met afname van de mestplaatsingsruimte. Belangrijkste wat uit deze onderzoeksvraag naar voren is gekomen. Is dat er per bedrijf bekeken moet worden welke mogelijkheden er zijn. Voor elk bedrijf is dit anders.

5.2 Aanbevelingen

Voor een volgend onderzoek zou het een aanbeveling kunnen zijn om ook de vergelijking te maken tussen de verschillende Ecoregelingen. Zilver en Goud, wat is het verschil in premie en wat is het verschil in opbrengsten. In dit onderzoek stond de mestplaatsingsruimte centraal. Interessant zou zijn om ook de financiële aspecten af te wegen. Bij deelvraag 2 wordt de mestplaatsingsruimte onderzocht. Er is hierbij niet gekeken naar de ligging van de bedrijven, met name of er veel sloten aanwezig zijn op de bedrijven. Dit kan een verkeerd beeld geven van de invloed van de conditionaliteiten. Bij een volgend onderzoek is het raadzaam wel rekening te houden met het aantal sloten op een bedrijf.

Bronnenlijst

Conditionaliteiten GLB 2023. (z.d.). RVO.nl. <https://www.rvo.nl/onderwerpen/glb-2023/conditionaliteiten>

De Haan, J. (2018). *Biologische teelt op een zuidelijke zandgrond: opbrengst, bemesting, bodemkwaliteit en stikstofverliezen : Resultaten van het biologische bedrijfssysteem van het project Bodemkwaliteit op zand in de periode 2000-2016.*
<https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/533232>

Derogatie. (2019, 6 november). RVO.nl. Geraadpleegd op 16 juni 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/mest/derogatie>

Eco-activiteiten 2023. (2021, 30 juni). rvo.nl. Geraadpleegd op 16 augustus 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/eco-regeling/eco-activiteiten>

Forfarmers. (2018). Forfarmers.nl. Geraadpleegd op 23 augustus 2023, van <https://www.forfarmers.nl/>

Fosfaatdifferentiatie. (2019, 25 november). RVO.nl. Geraadpleegd op 19 september 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/mest/gebruiken-en-uitrijden/fosfaat-landbouwgrond/differentiatie>

Gecombineerde opgave. (2018, 10 januari). RVO.nl. Geraadpleegd op 24 september 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/gecombineerde-opgave>

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) vanaf 2023. (z.d.). RVO.nl. <https://www.rvo.nl/onderwerpen/glb-2023>

Geschiedenis van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid. (2023, 31 januari). Raad van de Europese unie. Geraadpleegd op 23 mei 2023, van <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/cap-introduction/timeline-history/>

Grasland Scheuren. (2019, 28 november). RVO.nl. Geraadpleegd op 21 september 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/mest/grasland-scheuren#regels-zand--en-l%C3%B6ssgrond>

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2022, 22 maart). *Nederlands Nationaal Strategisch Plan GLB 2023-2027*. Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.
Geraadpleegd op 14 juni 2023, van
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/02/24/verslag-strategisch-gbl-plan-202>

Nitraatrapportage 2020. (2020). rivm.nl. Geraadpleegd op 13 september 2023, van
<https://www.rivm.nl/nitraatrapportage2020>

Percelen registreren. (2022, 6 januari). RVO.nl. Geraadpleegd op 13 september 2023, van
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/percelen-registreren>

Publieke belangen en de herziening van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in nederland. (2019). *Plan bureau voor de leefomgeving*.
<https://www.omgevingsweb.nl/wp-content/uploads/po-assets/290226.pdf>

Punten en waarde Eco-activiteiten 2023. (2022, 1 november). RVO.nl. Geraadpleegd op 19 september 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/eco-regeling/eco-activiteiten/punten-waarde>

Regelink, I. (2023). Waarom gebruiken we nog kunstmest, terwijl we in Nederland een mestoverschot hebben? *KlimaatHelpdesk*.
<https://www.klimaathelpdesk.org/answers/waarom-gebruiken-we-nog-kunstmest-terwijl-we-in-nederland-een-mestoverschot-hebben/>

Van der Kolk, J., Agricola, H., Ter Pas, E., Slier, T., Smit, B., & Staps, S. (2021). No-regret maatregelen voor het vastleggen van koolstof in minerale landbouwbodems. *Wageningen Environmental Research*. Geraadpleegd op 15 mei 2023, van
https://slimlandgebruik.nl/sites/default/files/2022-02/2021_vanderkolk_etal_no_regret_maatregelen_voor_het_vastleggen_van_koolstof.pdf

Vanggewas na mais. (2019, 19 november). RVO.nl. Geraadpleegd op 21 september 2023, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/mest/vanggewas>

Veenweiden en klimaat. (2010). *Energy research centre of the netherlands*.

Visser, J., Brinkman, P., Molendijk, L., & Korthals, G. (z.d.). *Bodemgezondheidproef 2017-2020*. Wageningen Universiteit. Geraadpleegd op 7 juni 2023, van <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/585735>

Zo ziet het nieuwe Gemeenschappelijk landbouwbeleid eruit. (2022, 21 oktober). ForFarmers. Geraadpleegd op 14 juni 2023, van <https://www.forfarmers.nl/rundvee/vleesvee/nieuws-kennis-en-advies/zo-ziet-het-nieuwe-gemeenschappelijk-landbouwbeleid-eruit.aspx>

Bijlage 1

Gewascodes en gewassen eco-activiteiten

In dit document ziet u welke gewassen gekoppeld zijn aan de eco-activiteiten. Ook ziet u welke gewascodes daarbij horen.

Inhoudsopgave

Gewascodes en gewassen eco-activiteiten	1
Hoofddeelt	2
1. Grasklaver	2
2. Grasland met kruiden.....	2
3. Langjarig grasland	3
4. Meerjarige teelt	3
5. Natte teelt	4
6. Rustgewas	4
7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas	6
8. Strokenteelt	7
9. Vezelgewas	7
10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)	7
11. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)	8
Bodemgewas	9
12. Groenbedekking	9
13. Onderzaai vanggewas.....	10
Teeltmaatregelen	13
14. Biologische bestrijding	13
Veemaatregelen	15
15. Verlengde weidegang: overdag beweiding	15
16. Verlengde weidegang: dag en nacht beweiding	15
Niet-productief landbouwgrond	16
17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland of blijvende teelt)	16
18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland).....	16
19. Groene Braak	17
20. Houtig element (heg, haag, struweel)	18
21. Houtig element (overige houtige elementen)	18
Duurzaam bedrijf	19
22. Biologische bedrijf (SKAL)	19

Hoofddeelt

1. Grasklaver

Met het zaaien van grasklaver hoeft u minder of geen kunstmest te gebruiken. Vanaf 1 april tot 1 juli staat op het perceel minimaal 25% gras en minimaal 25% klaver. Uw perceel is zichtbaar bedekt en u verdeelt het gras en klaver gelijkmatig over het perceel.

Gewas	Gewascode
Grasland, blijvend	265
Grasland, natuurlijk (met landbouwactiviteiten)	331
Grasland, tijdelijk	266
Klaver, Alexandrijnse, groenbemesting, vanggewas	6756
Klaver, incarnaat, groenbemesting, vanggewas	6758
Klaver, Perzische, groenbemesting, vanggewas	6760
Klaver, rode, groenbemesting, vanggewas	6762
Klaver, witte, groenbemesting, vanggewas	6764
Rolklaver	800

2. Grasland met kruiden

Grasland met kruiden zorgt voor een diepere doorworteling en een betere bodemstructuur. En voor diversiteit in ruwvoer. Vanaf 1 april tot 1 oktober:

- staan er op het perceel minimaal 25% kruiden en vlinderbloemige gewassen (ingezaaid of spontane opkomst);
- en minimaal 25% gras.

Voor grasstroken tussen fruitbomen geldt ook dat:

- er op minimaal één van de 3 stroken grasland met kruiden staat;
- of dat er op elke strook op minimaal 30% grasland met kruiden staat;

Uw perceel is zichtbaar bedekt en u verdeelt het gras, de kruiden en stikstofbindende gewassen/eiwitgewassen gelijkmatig over het perceel.

Doet u mee met het ANLb? Lees welk pakket samengaat met deze activiteit in de cumulatietabel op [Samenhang tussen conditionaliteiten, ANLb en eco-regeling](#).

Gewas	Gewascode
Appels, aangeplant lopende seizoen	1095
Appels, aangeplant voorafgaande aan lopende seizoen	1096
Bessen, blauwe	1869
Bessen, rode	2325
Bessen, zwarte (opbrengst verwerkt voor verwerkende industrie)	1873
Bramen	2327
Frambozen	2326

Grasland blijvend	265
Grasland tijdelijk	266
Grasland, natuurlijk (met landbouwactiviteiten)	331
Kersen, zoet	2328
Kersen, zuur (opbrengst bestemd voor verwerkende industrie)	1872
Notenbomen	2645
Overig kleinfruit (zoals kruisbessen, kiwi's)	1874
Overige pit- en steenvruchten (zoals perziken, tafeldruiven)	1100
Peren, aangeplant lopende seizoen	1097
Peren, aangeplant voorafgaande aan lopende seizoen	1098
Pruimen	1870
Wijndruiven	1099

3. Langjarig grasland

Met langjarig grasland bouwt u organische stof in de bodem op. Dit is goed voor de bodemstructuur. U heeft blijvend grasland van 1 januari tot en met 31 december. Uw perceel is zichtbaar bedekt en vanaf 1 januari 2023 ploegt u het land niet. De grond licht bewerken mag wel als de bedekking zichtbaar blijft. Op maximaal 10% van het perceel mag u gewasbeschermingsmiddelen gebruiken. Doet u deze activiteit op ecologisch kwetsbaar grasland? Dan krijgt u de punten wel, maar de waarde niet. Lees hier meer over op [Punten en waarde eco-activiteiten](#).

Gewas	Gewascode
Grasland blijvend	265
Grasland, natuurlijk (met landbouwactiviteiten)	331

4. Meerjarige teelt

Door de teelt van meerjarige gewassen geeft u uw bodem meer rust, meer organische stof en een betere bodemstructuur.

U heeft minimaal 2 jaar op rij een meerjarig gewas als hoofdteelt op het perceel. In de tussentijd mag u daar geen ander gewas op telen en u mag het gewas niet onderwerken. Het gewas moet in de winter blijven staan. Uw perceel is zichtbaar bedekt. Deze activiteit telt pas vanaf het 2e jaar mee voor de eco-regeling. In 2023 betekent dit dat de teelt kan meetellen als die teelt in 2022 ook al de hoofdteelt was.

Gewas	Gewascode
Beemdlangbloem, graszaad	6746
Engels raaigras, graszaad	6750
Festulolium, graszaad	6752
Italiaans raaigras, graszaad	6754
Luzerne	258

Miscantus (olifantgras)	516
Overig graszaad	6768
Rietzwenkgras, graszaad	6782
Roodzwenkgras, graszaad	6784
Timothee, graszaad	6786
Veldbeemdgras, graszaad	6788
Westerwolds raaigras, graszaad	6790
Zonnekroon	656

5. Natte teelt

Met natte teelt zorgt u voor minder CO₂-uitstoot en meer biodiversiteit. Natte teelt is geschikt voor gebieden met een hoge grondwaterstand, zoals veengebieden.

Uw perceel is zichtbaar bedekt en u oogst minstens één keer per jaar. De teelt moet op grond staan die tussen 2015 en 2022 in gebruik was als landbouwgrond.

Gewas	Gewascode
Azolla	6520
Cranberry	1047
Lamsoor	6766
Lisdodde	3055
Riet	6522
Wilde rijst	6521
Zeekraal	6792

6. Rustgewas

Door de teelt van een rustgewas verbetert u de bodemstructuur. Het zorgt voor meer organische stof en vocht in uw bodem en minder gewasziektes.

U teelt een rustgewas op perceelsniveau in een rotatie van minimaal 1 op 3. Dit betekent dat u minstens één keer in de 3 jaar een rustgewas als hoofdteelt heeft op het perceel. De telling gaat in 2023 in. In de praktijk betekent dit dat we pas vanaf 2026 kijken of er vanaf 2023 een rustgewas op het perceel stond. Tot die tijd kan elk perceel met rustgewas meetellen. Uw perceel is zichtbaar bedekt en u mag oogsten, maaien of beweiden.

Gewas	Gewascode
Beemdlangbloem, graszaad	6746
Blauwmaanzaad	247
Engels raaigras, graszaad	6750
Festulolium, graszaad	6752

Gerst, winter-	235
Gerst, zomer-	236
Granen, overig	2652
Haver	238
Italiaans raaigras, graszaad	6754
Karwijzaad	246
Klaver, rode, groenbemesting, vanggewas	6762
Klaver, rode, klaverzaad	6763
Klaver, witte, groenbemesting, vanggewas	6764
Klaver, witte, klaverzaad	6765
Koolzaad, winter (incl. boterzaad)	1922
Koolzaad, zomer (incl. boterzaad)	1923
Lijnzaad niet van vezelvlas (olievlas)	666
Luzerne	258
Overig graszaad	6768
Peterselie, productie	1037
Peterselie, zaden en opkweekmateriaal	1038
Quinoa	1022
Raapzaad	664
Rietzwenkgras, graszaad	6782
Rogge (geen snijrogge)	237
Roodzwenkgras, graszaad	6784
Soedangras/Sorghum	3519
Spelt	382
Tarwe, winter-	233
Tarwe, zomer-	234
Teff	381
Timothee, graszaad	6786
Triticale	314
Veldbeemdgras, graszaad	6788
Westerwolds raaigras, graszaad	6790

7. Stikstofbindend gewas/eiwitgewas

U teelt een eiwitgewas voor een vruchtbare bodem, meer stikstofopname en een betere biodiversiteit.

Een mengsel van stikstofbindende gewassen is toegestaan. Een mengsel van een stikstofbindend gewas met andere gewassen is niet toegestaan. Behalve met graan als het stikstofbindende gewas meer dan 50% is. Uw perceel is zichtbaar bedekt. Gebruikt u het stikstofbindende gewas om te voldoen aan de verplichting om 4% van uw bouwland niet-productief te laten? Dan krijgt u voor deze eco-activiteit [wel de punten, maar niet de waarde](#). Lees meer over de 4% eis op [Conditionaliteiten \(GLMC 8\)](#).

Gewas	Gewascode
Bonen, bruine-	242
Bonen, tuin- (droog te oogsten) (geen consumptie)	853
Bonen, tuin- (groen te oogsten)	854
Bonen, veld- (onder andere duiven-, paarden-, wierbonen)	311
Erwten (droog te oogsten)	308
Erwten, groene/gele (groen te oogsten)	244
Esparcette	801
Kapucijners (en grauwe erwten)	241
Klaver, Alexandrijnse, groenbemesting, vanggewas	6756
Klaver, Alexandrijnse, klaverzaad	6757
Klaver, incarnaat, groenbemesting, vanggewas	6758
Klaver, incarnaat, klaverzaad	6759
Klaver, Perzische, groenbemesting, vanggewas	6760
Klaver, Perzische, klaverzaad	6761
Klaver, rode, groenbemesting, vanggewas	6762
Klaver, rode, klaverzaad	6763
Klaver, witte, groenbemesting, vanggewas	6764
Klaver, witte, klaverzaad	6765
Linzen	6767
Lupinen, niet bittere	663
Luzerne	258
Overig klaverzaad	6769
Overige groenbemesters, vlinderbloemige-	426
Peulen, productie	2747
Peulen, zaden en opkweekmateriaal	2748
Pronkbonen, productie	2751

Pronkbonen, zaden en opweekmateriaal	2752
Rolklaver	800
Sojabonen	665
Stamsperziebonen (=stamslabonen), productie	2779
Stamsperziebonen (=stamslabonen), zaden en opweekmateriaal	2780
Stoksnijsbonen en stokslabonen, productie	2781
Stoksnijsbonen en stokslabonen, zaden en opweekmateriaal	2782
Wikke, bonte	802
Wikke, voeder-	803

8. Strokenteelt

U teelt uw gewassen in stroken voor meer biodiversiteit en u gebruikt minder gewasbeschermingsmiddelen.

U teelt minimaal 5 gewassen als hoofdtype. Van die 5 hoofdtelten zijn minimaal twee productieve gewassen en één rustgewas. U doet dit in minimaal 5 stroken van 3 tot 27 meter breed. Stroken met struiken en bomen zijn toegestaan. Blijvend grasland kunt u niet inzetten als strook.

Gewas	Gewascode
Geen specifieke gewascode, maar alleen inzetbaar op bouwland en blijvende teelt	

9. Vezelgewas

U teelt een vezelgewas voor een vruchtbare bodem en een betere biodiversiteit. Uw perceel is zichtbaar bedekt. Teelt u hennep? Lees meer over de voorwaarden voor [hennep](#).

Gewas	Gewascode
Hennep (vezel)	944
Miscanthus (Olifantsgras)	516
Vezelvlas	3736

10. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 augustus)

Door uw rooigewas vroeg te oogsten kunt u uw bodem beter bewerken met minder structuurbederf. Dit zorgt ook voor een goede periode en geschikte grond om een vanggewas in te zaaien. Uw perceel is zichtbaar bedekt en u oogst het gewas uiterlijk 31 augustus. U moet het gewas en de gewasresten uiterlijk 31 augustus afvoeren of onderwerken.

Gewas	Gewascode
Aardappelen, consumptie	2014
Aardappelen, poot NAK	2015
Aardappelen, poot TBM	2016

Aardappelen, zetmeel	2017
Bospeen	2717
Rode bieten	2741
Sjalotten	1934
Uien, gele zaai-	6660
Uien, rode zaai-	6664
Waspeen	2783
Zomerprei	2801

11. Vroeg oogsten rooigewas (uiterlijk 31 oktober)

Door uw rooigewas vroeg te oogsten kunt u uw bodem beter bewerken met minder structuurbederf. Uw perceel is zichtbaar bedekt en u oogst het gewas uiterlijk 31 oktober.

Gewas	Gewascode
Bieten, suiker-	256
Bieten, voeder-	257
Cichorei	511
Knolselderij, productie	2725
Knolselderij, zaden en opkweekmateriaal	2726
Stoppelknollen	3521
Winterpeen, productie	2785
Witlofwortel, productie	2787

Bodemgewas

12. Groenbedekking

Met het bedekt houden van uw percelen verhoogt u het organisch stofgehalte en verbetert de bodemkwaliteit.

U houdt uw perceel van 1 januari tot 1 maart voor minimaal 80% zichtbaar bedekt. Dit doet u met het vanggewas of groenbemester die u laat staan van 2022. U mag maar op maximaal 10% van het perceel gewasbeschermingsmiddelen gebruiken. U werkt het vanggewas onder met machines voor de hoofdteelt. U mag het vanggewas voor het onderwerken niet doodspuiten of branden.

Gewas	Gewascode
Beemdlangbloem, groenbemesting, vanggewas	6748
Bladkool	3502
Bladraap	3503
Bladrammenas	3504
Boekweit	3510
Deder	3505
Engels raaigras, groenbemesting, vanggewas	6751
Esparcette	801
Ethiopische mosterd	3507
Facelia	3508
Festulolium, groenbemesting, vanggewas	6753
Gele mosterd	428
Italiaans raaigras, groenbemesting, vanggewas	6755
Japanse haver	670
Klaver, Alexandrijnse, groenbemesting, vanggewas	6756
Klaver, incarnaat, groenbemesting, vanggewas	6758
Klaver, Perzische, groenbemesting, vanggewas	6760
Klaver, rode, groenbemesting, vanggewas	6762
Klaver, witte, groenbemesting, vanggewas	6764
Lijnzaad, niet van vezelvas (olievas)	666
Lupinen, niet bittere	663
Luzerne	258
Niger	3514
Overige groenbemesters, vlinderbloemige-	426

Raketblad (aaltjesvanggewas)	671
Rietzwenkgras, groenbemesting, vanggewas	6783
Rogge (geen snijrogge)	237
Rolklaver	800
Roodzwenkgras, groenbemesting, vanggewas	6785
Sarepta mosterd/Caliente	3517
Seradelle	3518
Soedangras/Sorghum	3519
Spurrie	3520
Stoppelknollen	3521
Tagetes Erecta (Afrikaantje)	346
Tagetes Patula (Afrikaantje)	347
Timothee, groenbemesting, vanggewas	6787
Veldbeemdgras, groenbemesting, vanggewas	6789
Vlas, vezel-	3736
Westerwolds raigras, groenbemesting, vanggewas	6791
Wikke, bonte	802
Wikke, voeder-	803
Zonnebloemen	515
Zwaardherik (aaltjesvanggewas)	669

13. Onderzaai vanggewas

Bij de teelt van uw hoofdgewas zaait u het vanggewas. Door onderzaaien kunnen uw vanggewassen zich beter ontwikkelen. Direct na de oogst van de hoofdteelt is uw perceel zichtbaar bedekt met het vanggewas. Dit vanggewas is een ander gewas dan de hoofdteelt. U laat het vanggewas tot minimaal 1 december staan. En het perceel is minimaal 80% zichtbaar bedekt. U mag geen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruiken na de oogst van het hoofdgewas.

Gewas	Gewascode
Beemdlangbloem, groenbemesting, vanggewas	6748
Bladkool	3502
Bladraap	3503
Bladrammenas	3504
Boekweit	3510
Deder	3505

Engels raaigras, groenbemesting, vanggewas	6751
Esparcette	801
Ethiopische mosterd	3507
Facelia	3508
Festulolium, groenbemesting, vanggewas	6753
Gele mosterd	428
Italiaans raaigras, groenbemesting, vanggewas	6755
Japanse haver	670
Klaver, Alexandrijnse, groenbemesting, vanggewas	6756
Klaver, incarnaat, groenbemesting, vanggewas	6758
Klaver, Perzische, groenbemesting, vanggewas	6760
Klaver, rode, groenbemesting, vanggewas	6762
Klaver, witte, groenbemesting, vanggewas	6764
Lijnzaad, niet van vezelvlas (olievlas)	666
Lupinen, niet bittere	663
Luzerne	258
Niger	3514
Overige groenbemesters, vlinderbloemige-	426
Raketblad (aaltjesvanggewas)	671
Rietzwenkgras, groenbemesting, vanggewas	6783
Rogge (geen snijrogge)	237
Rolklaver	800
Roodzwenkgras, groenbemesting, vanggewas	6785
Sarepta mosterd/Caliente	3517
Seradelle	3518
Soedangras/Sorghum	3519
Spurrie	3520
Stoppelknollen	3521
Tagetes Erecta (Afrikaantje)	346
Tagetes Patula (Afrikaantje)	347
Timothee, groenbemesting, vanggewas	6787
Veldbeemdgras, groenbemesting, vanggewas	6789

Vlas, vezel-	3736
Westerwolds raai gras, groenbemesting, vanggewas	6791
Wikke, bonte	802
Wikke, voeder-	803
Zonnebloemen	515
Zwaardherik (aaltjesvanggewas)	669

Teeltmaatregelen

14. Biologische bestrijding

Door biologische bestrijding beschermt u het milieu. U doet op contractbasis aan biologische bestrijding met de steriele insectentechniek tegen de uienvlieg. Of u gebruikt de feromoonverwarring tegen de fruitmot, pruimenmot, bessenglasvlinder, vruchtbladroller, leverkleurige bladroller, grote appelbladroller of de heggebladroller.

U bewaart het contract, de factuur en het betaalbewijs minimaal 5 jaar in uw administratie. In het contract staat minimaal:

- uw naam
- de GPS coördinaten van het perceel
- wat u denkt dat de grootte is van het perceel met de biologische bestrijding
- de naam van de leverancier
- de hoeveelheid geleverde biologische bestrijding
- de prijs

Gewas	Gewascode
Appels, aangeplant lopende seizoen	1095
Appels, aangeplant voorafgaande aan lopende seizoen	1096
Bessen, blauwe	1869
Bessen, rode	2325
Bessen, zwarte (opbrengst verwerkt voor verwerkende industrie)	1873
Bieslook	6749
Bramen	2327
Frambozen	2326
Kersen, zoet	2328
Kersen, zuur (opbrengst bestemd voor verwerkende industrie)	1872
Knoflook	1021
Notenbomen	2645
Overig kleinfruit (zoals kruisbessen, kiwi's)	1874
Overige pit- en steenvruchten (zoals perziken, tafeldruiven)	1100
Peren, aangeplant lopende seizoen	1097
Peren, aangeplant voorafgaande aan lopende seizoen	1098
Prei, winter, productie	2799
Prei, winter, zaden en opkweekmateriaal	2800
Prei, zomer, productie	2801
Prei, zomer, zaden en opkweekmateriaal	2802
Pruimen	1870
Sjalotten	1934

Uien, gele, zaai	6660
Uien, poot en plant, 1e jaars	1932
Uien, poot en plant, 2e jaars	1933
Uien, rode, zaai	6664
Uien, zilver	263
Wijndruiven	1099

Veemaatregelen

15. Verlengde weidegang: overdag beweiding

Door koeien te laten weiden zorgt u voor minder ammoniakemissie. Ook verbetert u de kwaliteit van het landschap.

Uw melkkoeien weiden per dag minimaal 6 uur in de periode 1 mei tot en met 30 september. Dieren mogen binnen gehouden worden als ze ziek zijn, droog staan of maximaal 14 dagen geleden hebben afgekalfd. Is de verwachte Temperatuur Relatieve luchtvochtigheid (THI) 68 of meer? Dan mag u de koeien overdag binnen houden. Wat de verwachte THI is? Dat leest u op [Hittestress Check & Advies](#).

U houdt een weidekalender bij. Daar zet u van te voren in op welke datum en tijdstip u uw koeien gaat weiden. Kan uw melkvee vrij uitlopen? Dan is maximaal 25% van uw melkvee tijdens de opgeschreven weide-uren in de stal. U bewaart de kalender minimaal 5 jaar. Deze activiteit geldt voor al uw grasland.

Aanmelden controle

Vanaf 2024 besteedt RVO de controle op weidegang uit aan een externe partij. Zij zullen zorgen voor een certificerings- en controlesysteem. En hebben ook het contact met de melkveehouder over deze eco-activiteit. Bent u geïnteresseerd om de certificering en controle uit te voeren met uw bedrijf? U kunt zich tot en met 14 juni aanmelden via het [Contactformulier](#). Vink daarin aan: Bedrijf/Instelling > Agrarisch > Betalingsrechten GLB. En begin de tekst met: Aanmelding controle weidegang eco-regeling.

Gewas	Gewascode
Grasland, blijvend	265
Grasland, natuurlijk (met landbouwactiviteiten)	331
Grasland, tijdelijk	266

16. Verlengde weidegang: dag en nacht beweiding

Door koeien te laten weiden zorgt u voor minder ammoniakemissie. Ook verbetert u de kwaliteit van het landschap.

Uw melkkoeien weiden minimaal 16 uur per dag in de periode 1 mei tot en met 30 september. Dieren mogen binnen gehouden worden als ze ziek zijn, droog staan of maximaal 14 dagen geleden hebben afgekalfd. Is de verwachte Temperatuur Relatieve luchtvochtigheid (THI) 68 of meer? Dan mag u de koeien overdag binnen houden. Wat de verwachte THI is? Dat leest u op [Hittestress Check & Advies](#).

U houdt een weidekalender bij. Daar zet u van te voren in op welke datum en tijdstip u uw koeien gaat weiden. Kan uw melkvee vrij uitlopen? Dan is maximaal 25% van uw melkvee tijdens de opgeschreven weide-uren in de stal. U bewaart de kalender minstens 5 jaar. Deze activiteit geldt voor al uw grasland.

Aanmelden controle

Vanaf 2024 besteedt RVO de controle op weidegang uit aan een externe partij. Zij zullen zorgen voor een certificerings- en controlesysteem. En hebben ook het contact met de melkveehouder over deze eco-activiteit. Bent u geïnteresseerd om de certificering en controle uit te voeren met uw bedrijf? U kunt zich tot en met 14 juni aanmelden via het [Contactformulier](#). Vink daarin aan: Bedrijf/Instelling > Agrarisch > Betalingsrechten GLB. En begin de tekst met: Aanmelding controle weidegang eco-regeling.

Gewas	Gewascode
Grasland, blijvend	265
Grasland, natuurlijk (met landbouwactiviteiten)	331
Grasland, tijdelijk	266

Niet-productief landbouwgrond

17. Bufferstrook met kruiden (langs bouwland of blijvende teelt)

Met een bufferstrook met kruiden zorgt u voor meer biodiversiteit en een betere waterkwaliteit.

U heeft een bufferstrook met kruiden langs bouwland (behalve tijdelijk grasland) of langs een perceel blijvende teelt. De bufferstrook is minimaal 3 en maximaal 12 meter breed. Van 1 april tot 1 oktober is de bufferstrook voor minimaal 25% zichtbaar bedekt. En gelijkmatig verdeeld met kruiden en vlinderbloemige gewassen. U bemest de bufferstrook niet en gebruikt geen chemische gewasbeschermingsmiddelen. En u beweidt of oogst de bufferstrook niet. U mag de bufferstrook wel beheren met maaien en afvoeren.

Doet u mee met de eco-regeling en zet u groene braak en/of bufferstroken in als eco-activiteit? En heeft u minder dan 4% van uw bouwland niet-productief gelaten? Dan krijgt u voor deze eco-activiteit groene braak en bufferstroken [wel de punten, maar niet de waarde](#), als die activiteit nodig is om te voldoen aan de 4% eis. Houd daar rekening mee bij het invullen van de Simulatietool en de aanmelding. Kiest u deze activiteit? Dan moet u deze (voor een deel) doen op een bufferstrook.

Lees meer over bufferstroken op [Alles over bufferstroken](#).

Gewas	Gewascode
Agrarisch natuurmengsel	1926
Drachtplanten	657
Grasland, blijvend	265
Grasland, natuurlijk (met landbouwactiviteiten)	331
Grasland, tijdelijk	266
Groene braak, spontane opkomst	6794
Raketblad (aaltjesvanggewas)	671
Tagetes erecta (Afrikaantje)	346
Tagetes patula (Afrikaantje)	347

18. Bufferstrook met kruiden (langs grasland)

Met een bufferstrook met kruiden zorgt u voor meer biodiversiteit en een betere waterkwaliteit.

U heeft een bufferstrook met kruiden langs een perceel met grasland. De bufferstrook is minimaal 3 en maximaal 12 meter breed. Van 1 april tot 1 oktober is de bufferstrook voor minimaal 25% zichtbaar bedekt. En gelijkmatig verdeeld met kruiden en vlinderbloemige gewassen. U gebruikt geen chemische gewasbeschermingsmiddelen en mest op de bufferstrook. Beweiden of oogsten zijn niet toegestaan. U mag de bufferstrook wel beheren met maaien en afvoeren.

Doet u mee met de eco-regeling en zet u groene braak en/of bufferstroken in als eco-activiteit? En heeft u minder dan 4% van uw bouwland niet-productief gelaten? Dan krijgt u voor deze eco-activiteit groene braak en bufferstroken [wel de punten, maar niet de waarde](#), als die activiteit nodig is om te voldoen aan de 4% eis. Houd daar rekening mee bij het invullen van de Simulatietool en de aanmelding. Kiest u deze activiteiten? Dan moet u deze (voor een deel) doen op een bufferstrook.

Lees meer over bufferstroken op [Alles over bufferstroken](#).

Gewas	Gewascode
Agrarisch natuurmengsel	1926
Drachtplanten	657
Grasland, blijvend	265
Grasland, natuurlijk (met landbouwactiviteiten)	331
Grasland, tijdelijk	266
Groene braak, spontane opkomst	6794
Raketblad (aaltjesvanggewas)	671
Tagetes erecta (Afrikaantje)	346
Tagetes patula (Afrikaantje)	347

19. Groene Braak

Met groene braak zorgt u voor meer biodiversiteit en minder milieubelasting.

U heeft groene braak op bouwland. Uw perceel is voor minimaal 80% zichtbaar bedekt van 31 mei tot en met 31 augustus. Door bijvoorbeeld een kruidenmengsel in te zaaien of spontane opkomst. U kunt deze eco-activiteit ook doen op een akkerrand. Maar niet op een verplichte bufferstrook. De akkerrand is minimaal 3 meter breed. U mag geen chemische gewasbeschermingsmiddelen en mest gebruiken. U mag niet beweiden en niet oogsten.

Doet u mee met de eco-regeling en zet u groene braak en/of bufferstroken in als eco-activiteit? En heeft u minder dan 4% van uw bouwland niet-productief gelaten? Dan krijgt u voor deze eco-activiteit groene braak en bufferstroken wel de punten, maar niet de waarde, als die activiteit nodig is om te voldoen aan de 4% eis. Houd daar rekening mee bij het invullen van de Simulatietool en de aanmelding.

Gewas	Gewascode
Agrarisch natuurmengsel	1926
Drachtplanten *	657
Groene braak, spontane opkomst	6794
Raketblad (aaltjesvanggewas)	671
Rand, liggend op bouwland en direct grenzend aan bos (geen landbouwproductie)	338
Tagetes erecta (Afrikaantje)	346
Tagetes patula (Afrikaantje)	347

* Omschrijving: een mengsel van tenminste 3 drachtplanten van de soorten Karwij (*Carum carvi*), Koria onder (*Coriandrum sativum*) Wilde Peen (, *Daucus carota*), Duizendblad (*Achillea millefolium*), Goudsbloem (*Calendula officinalis*), Korenbloem (*Centaurea cyanus*), Cichorei (*Cichorium*), Zonnebloem (*Helianthus Annus*), Komkommerkruid (*Borago officinalis*), Slangenkruid (*Echium Vulgare*), Phacelia (*Phacelia tanacetifolia*), Gele Mosterd (*Sinapis alba*), Gewone Rolklaver (*Lotus corniculatus*), Luzerne (*Medicago sativa*), Witte honingklaver (*melilotus albus*), Esparcette (*Onobrychis viciifolia*), Rode klaver (*Trifolium pratense*), Voederwikke (*Vicia sativa*), Lijnzaad/vlas (*Linum usitatissimum*), Malva (*Malva*), Klaproos (*Papaver*), Boekweit (*Fagopyrum esculentum*), Juffertje in 't groen (*Nigella damascena*), Smalle Weegbree (*Plantago lanceolata*) of Incarnaatklaver (*Trifolium incarnatum*).

20. Houtig element (heg, haag, struweel)

Met landschapselementen zorgt u voor meer biodiversiteit en een aantrekkelijk landschap.

U heeft een lijnvormige heg, haag of struweel op of naast landbouwgrond. Een heg, haag of struweel bestaat uit inheemse struiken aan elkaar en daartussen staan geen bomen. U houdt het element en de vorm ervan het hele jaar in stand door te snoeien wanneer dat nodig is. U mag niet snoeien in het broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Maar ook niet als vogels buiten deze periode broeden.

Gewas	Gewascode
Knip- of scheerheg	2624
Struweelhaag	2625
Struweelrand	2629
Windhaag, in een perceel fruitteelt	2618

21. Houtig element (overige houtige elementen)

U heeft een houtig element (zoals houtwallen en bomen) op of naast landbouwgrond. Dit is het hele jaar aanwezig, van 1 januari tot en met 31 december. U mag niet snoeien in het broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Maar ook niet als vogels buiten deze periode broeden.

Gewas	Gewascode
Boomgroep	2617
Bosje	2642
Bossingel	2619
Elzensingel	2622
Geisoleerde boom	N.v.t.
Griendje	2631
Hakhoutbosje	2630
Hoogstamboomgaard	2628
Houtwal en houtsingel	2621
Knip- of scheerheg	2624
Laan	2626
Leibomen	2636
Struweelhaag	2625
Struweelrand	2629
Windhaag, in een perceel fruitteelt	2618

Duurzaam bedrijf

22. Biologische bedrijf (SKAL)

Met de eco-activiteiten gaan we samen voor een duurzame landbouw. Is uw bedrijf op 15 mei helemaal Skel-gecertificeerd of in omschakeling? Dan bent u vrijgesteld van de eco-activiteiten en heeft u sowieso recht op eco-premie goud. U geeft dan deze eco-activiteit op.

Is niet uw hele bedrijf Skel-gecertificeerd? Dan berekenen we de eco-premie zoals bij niet-biologische bedrijven. U doet op de niet-biologische percelen andere eco-activiteiten. Op uw biologische percelen kunt u ook andere activiteiten doen.

Gewas	Gewascode
Geen specifieke gewascodes, maar alleen inzetbaar op landbouwgrond (bouwland, blijvend grasland, blijvende teelt)	

Tabel 2

Stikstof landbouwgrond

Waarvoor gebruiken?

U gebruikt de forfaits (wettelijke normen) in dit document bij het berekenen van uw stikstofgebruiksruimte. Dit is de hoeveelheid stikstof uit alle soorten mest, die u mag gebruiken op uw bedrijf.

Hoe gebruiken?

Elk gewas of gewasgroep heeft per grondsoort een norm. U rekent met deze normen uit hoeveel stikstof u mag gebruiken voor elk gewas dat u teelt, en telt dit bij elkaar op. De uitkomst is uw stikstofgebruiksruimte.

De som die u maakt voor elk gewas ziet er zo uit:

$$\text{aantal hectare landbouwgrond van het gewas op 15 mei} \\ \times \\ \text{norm van het gewas en grondsoort}$$

Normen voor volgteelt

Teelt u na de eerste teelt (het gewas dat u teelt op 15 mei) een ander gewas? Dan rekent u voor elke volgteelt nog een keer de norm van dat gewas. Staat in de tabel een aparte norm voor een volgteelt? Dan gebruikt u die voor elke volgteelt.

Dit geldt niet voor gewassen waar 'meermalige oogst' is vermeld. Voor deze gewassen geldt de norm het hele jaar en niet voor elke teelt.

Voor sommige gewassen telt u de norm mee in het jaar van oogsten. Dit zijn winterarwe, wintergerst, tricale, winterrogge en haver (de gewassen met voetnoot 5).

Volgteelt na maïs

Teelt u na maïs een groenbemester, tijdelijk grasland of een verplicht vanggewas? Dan mag u voor deze volgteelt geen extra norm rekenen (zie voetnoot 2 en 6, en tabel 3).

Beweiden of volledig maaien?

U bepaalt in 1x voor uw hele bedrijf of uw grasland wordt gezien als grasland met beweiden of grasland met volledig maaien.

Onder grasland met volledig maaien valt ook grasland, waarop u jongvee weidt van runderen niet ouder dan twee jaar. Het aantal stuks jongvee in de wei is kleiner dan het aantal ouderdieren op uw bedrijf. U mag er ook hobbydieren op weiden.

Winterteelt

Voor gewassen met 'winterteelt' mag u de hele norm in het jaar van inzaai, planten of poten gebruiken. Gebruikt u een deel van de norm in het tweede jaar? Dan is dat maximaal de hoeveelheid die staat bij 'waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)'.

Mengteelt en onderzaai

Bij mengteelt gebruikt u de norm van het gewas dat de meeste winst oplevert. Bij onderzaai gebruikt u de norm van het hoofdgewas. Kunt u na de oogst van het hoofdgewas het ondergewas oogsten? Dan mag u ook voor dit ondergewas de norm meetellen.

Graszaad

Teelt u graszaad en krijgt u in het voorjaar of najaar nog een voedersnede? Dan kunt u het perceel in deze periodes als grasland zien. U rekent naast de norm voor graszaad ook met de norm voor tijdelijk grasland.

Aardappelrassen hoge of lage norm

Voor aardappelrassen is er een hoge of lage norm. Welke u gebruikt hangt af van uw aardappelras. De overzichten van aardappelrassen staan in tabel 2c en 2d. Staat uw aardappelras niet in deze overzichten? Dan gebruikt u de norm voor 'consumptieaardappelrassen overig' of 'pootaardappelrassen overig'. De normen staan op de volgende pagina.

Fritesaardappelen op klei

Voor fritesaardappelen uit tabel 2a die u teelt op klei zijn er hogere normen. Die horen bij de regeling stikstofdifferentiatie. Daarvoor moet u zich eerst aanmelden. De voorwaarden hiervan vindt u op onze website.

Gewas	Klei 2023	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2023	Zuidelijk ¹³ zand 2023	Löss ⁴ 2023	Veen 2023
Grasland (kg N per ha per jaar)					
Grasland met beweiden	345	250 ¹⁴	250 ¹⁴	250 ¹⁴	265
Grasland met volledig maaien ¹	385	320 ¹⁴	320 ¹⁴	320 ¹⁴	300
Tijdelijk grasland² (kg N per ha per periode)					
van 1 januari tot minstens 15 april	60	50	50	50	50
van 1 januari tot minstens 15 mei ³	110	90	90	90	90
van 1 januari tot minstens 15 augustus ³	250	210	210	210	210
van 1 januari tot minstens 15 september ³	280	235	235	235	235
van 1 januari tot minstens 15 oktober ³	310	250	250	250	265
vanaf 15 april tot minstens 15 oktober	310	250	250	250	265
vanaf 15 mei tot minstens 15 oktober	280	235	235	235	235
vanaf 15 augustus tot minstens 15 oktober	95	80	80	80	80
vanaf 15 september tot minstens 15 oktober	30	25	25	25	25
vanaf 15 oktober	0	0	0	0	0
Akkerbouwgewassen (kg N per ha per teelt)					
Consumptieaardappelfrassen hoge norm (zie tabel 2c) ¹⁵	275	260	208	204	270
Consumptieaardappelfrassen overig ¹⁵	250	235	188	184	245
Consumptieaardappelfrassen lage norm (zie tabel 2c) ¹⁵	225	210	168	164	220
Consumptieaardappel, vroeg (loofvernietiging voor 15 juli) ¹⁵	120	120	96	96	120
Pootaardappelfrassen hoge norm (zie tabel 2d)	140	140	140	140	140
Pootaardappelfrassen overig	120	120	120	120	120
Pootaardappelfrassen lage norm (zie tabel 2d)	100	100	100	100	100
Pootaardappelen, uitgroei teelt (loofvernietiging na 15 augustus)	180	165	165	165	170
Zetmeelaardappelen ¹⁵	240	230	184	184	230
Suikerbieten	150	145	116	116	145
Cichorei	70	70	70	70	70
Voederbieten	165	165	132	132	165
Wintertarwe ⁵	245	160	160	190	160
Zomertarwe	150	140	140	140	140
Wintergerst ⁵	140	140	140	140	140
Zomergerst	80	80	80	80	80
Triticale ⁵	160	150	120	120	150
Winterrogge ⁵	140	140	140	140	140
Haver ⁵	100	100	100	100	100
Mais, bedrijven met derogatie ^{6 16}	160	140	112	112	150
Mais, bedrijven zonder derogatie ^{6 16}	185	140	112	112	150
Luzerne, eerste jaar	40	40	40	40	40
Luzerne, volgende jaren	0	0	0	0	0
Gras voor industriële verwerking (inzaai in september en eerste jaar)	30	25	25	25	25
Gras voor industriële verwerking (inzaai voor 15 mei en volgende jaren)	310	250	250	250	265
Graszaad, Engels raaigras, 1e jaars	165	150	120	120	155
Graszaad, Engels raaigras, overjarig	200	185	148	148	190
Graszaad, rietzwenkgras	140	130	104	104	135
Graszaad, rietzwenkgras, volgteelt	60	50	40	40	55
Graszaad, veldbeemd	130	100	80	80	105

Gewas	Klei 2023	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2023	Zuidelijk ¹³ zand 2023	Löss ⁴ 2023	Veen 2023
Graszaad, veldbeemd, volgteelt	60	50	40	40	55
Graszaad, roodzwengras, 1e jaars	85	75	60	60	80
Graszaad, roodzwengras, 1e jaars, volgteelt	35	35	28	28	35
Graszaad, roodzwengras, overjarig	115	105	84	84	110
Graszaad, roodzwengras, overjarig, volgteelt	45	45	36	36	45
Graszaad, westerwolds	110	100	80	80	105
Graszaad, Italiaans	130	120	96	96	125
Graszaad, overig	90	80	64	64	85
Graszaad, overig, volgteelt	45	45	36	36	45
Graszoden	340	340	272	272	340
Ui, overig	120	120	120	120	120
Zaaiui	170	120	120	120	120
Winterui, 2e jaars plantui	170	155	124	124	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	130	120	96	96	125
Blauwmaanzaad	110	100	80	80	105
Karwij	150	140	112	112	145
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	90	80	64	64	85
Koolzaad, winter	205	190	152	152	195
waarvan ten hoogste voor 31/12 (winterteelt)	45	45	36	36	45
Koolzaad, zomer	120	120	96	96	120
Vlas	70	70	56	56	70
Akkerbouwgewassen, overig	200	185	148	148	190
Bladgewassen (kg N per ha per teelt)					
Spinazie, 1e teelt	260	190	152	152	200
Spinazie, volgteelt	185	145	116	116	150
Slasoorten, 1e teelt	180	165	132	132	170
Slasoorten, volgteelt	105	105	84	84	105
Andijvie, 1e teelt	180	170	136	136	170
Andijvie, volgteelt	90	90	72	72	90
Selderij, bleek/groen	200	185	148	148	190
Prei	245	225	180	180	235
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	100	90	72	72	95
Bladgewassen, overig, eenmalige oogst	150	140	112	112	145
Bladgewassen, overig, meermalige oogst	275	250	200	200	260
Koolgewassen (kg N per ha per teelt)					
Spruitkool	290	265	212	212	275
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	50	50	40	40	50
Witte kool	320	290	232	232	305
Rode kool	285	260	208	208	270
Savooiekool	285	260	208	208	270
Spitskool	285	260	208	208	270
Bloemkool	230	210	168	168	220
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	120	110	88	88	115
Broccoli	270	235	188	188	245
Chinese kool	180	155	124	124	160
Boerenkool	170	155	124	124	160

Gewas	Klei 2023	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2023	Zuidelijk ¹³ zand 2023	Löss ⁴ 2023	Veen 2023
Paksoi	180	165	132	132	170
Raapstelen	140	130	104	104	135
Kruiden (kg N per ha per teelt)					
Kruiden, bladgewas, eenmalige oogst	150	140	112	112	145
Kruiden, bladgewas, meermalig oogsten	275	250	200	200	260
Kruiden, wortelgewassen	200	185	148	148	190
Kruiden, zaadgewassen	100	90	72	72	95
Vruchtgewassen (kg N per ha per teelt)					
Aardbei (wachtbed, vermeerdering)	120	110	88	88	115
Aardbei (productie)	170	155	124	124	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	80	70	56	56	75
Komkommerachtigen (augurk, courgette, meloen, pompoen)	190	175	140	140	180
Suikermals	200	185	148	148	190
Stam/stokboon, vers	120	110	88	88	115
Landbouwstambonen, rijp zaad	135	135	108	108	135
Veld- en tuinbonen, vers + rijp zaad	50	50	40	40	50
Tuinbonen, vers/peulen	75	75	75	75	75
Erwt, vers + rijp zaad	30	30	30	30	30
Peul	90	85	68	68	85
Stengel/knol/wortelgewassen (kg N per ha per teelt)					
Asperge (excl. opkweek)	85	75	60	60	80
Knolselderij	200	185	148	148	190
Knolvenkel/venkel	180	165	132	132	170
Koolraap	170	155	124	124	160
Koolrabi	180	165	132	132	170
Kroten/rode bieten	185	170	136	136	175
Winterpeen/waspeen	110	110	110	110	110
Bospeen	50	50	50	50	50
Rabarber	250	230	184	184	240
Radijs	80	80	64	64	80
Schorseneer	170	170	170	170	170
Witlof	100	100	100	100	100
Stengel/knol/wortelgewassen, overig	200	185	148	148	190
Groenbemesters⁷ (kg N per ha per teelt)					
Niet-vlinderbloemige groenbemesters	60	50	50	50	60
Vlinderbloemige groenbemesters	30	25	25	25	30
Graszaadstoppel ter vernietiging in najaar of vroege voorjaar	60	50	50	50	60
Bloembollengewassen⁸ (kg N per ha per teelt)					
Acidanthera	255	240	240	240	240
Anemone coronaria	130	125	125	125	125
Fritillaria imperialis	135	130	130	130	130
Hyacint	220	210	210	210	210
Iris, grofbollig	170	160	160	160	160
Iris, fijnbollig	140	135	135	135	135
Krokus, grote gele	175	165	165	165	165

Gewas	Klei 2023	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2023	Zuidelijk ¹³ zand 2023	Löss ⁴ 2023	Veen 2023
Krokus, overig	90	85	85	85	85
Narcis	145	140	140	140	140
Tulp	200	190	190	190	190
Dahlia	110	105	105	105	105
Gladiol, pitten	260	245	245	245	245
Gladiol, kralen	190	180	180	180	180
Knolbegonia	150	145	145	145	145
Lelie	155	145	145	145	145
Zantedeschia	120	120	120	120	120
Bloembollengewassen, overig	165	155	155	155	155
Fruitteeltgewassen (kg N per ha per jaar)					
Appel	175	165	165	165	165
Blauwe bes	100	95	95	95	95
Braam	150	140	140	140	140
Framboos	150	140	140	140	140
Kers	175	165	165	165	165
Peer	175	165	165	165	165
Pruim	175	165	165	165	165
Rode bes	150	140	140	140	140
Wijnbouw	100	95	95	95	95
Zwarte bes	175	165	165	165	165
Buitenbloemen (kg N per ha per teelt)					
Buitenbloemen hoge norm ⁸	200	200	200	200	200
Buitenbloemen overig	150	150	150	150	150
Tagetes	90	80	80	80	90
Boomkwekerijgewassen (kg N per ha per jaar)					
Laanbomen: onderstammen	40	40	40	40	40
Laanbomen: spillen	90	90	90	90	90
Laanbomen: opzetters	115	115	115	115	115
Sierheesters	75	75	75	75	75
Coniferen (inclusief kerstsparren en dennen)	80	80	80	80	80
Rozen (inclusief zaailingen, onderstammen)	70	70	70	70	70
Bos- en Haagplantsoen	95	95	95	95	95
Vaste planten	175	175	175	175	175
Vruchtbomen: onderstammen	30	30	30	30	30
Vruchtbomen: moerbomen	110	110	110	110	110
Vruchtbomen, overig	135	105	105	105	105
Trek- en besheesters	80	80	80	80	80
Snijgroen	95	95	95	95	95
Ericaceae	70	70	70	70	70
Buxus	95	95	95	95	95
Bosbouw (kg N per ha per jaar)					
Snelgroeïende houtsoorten voor biomassa productie	90	90	90	90	90
Vaste norm op bedrijfsniveau⁹ (kg N per ha per jaar)					
Vaste norm	110	110	110	110	110

- 1 Onder grasland met volledig maaien valt ook grasland waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan twee jaar wordt geweid, voor zover het aantal stuks jongvee in de wei niet groter is dan het aantal op het bedrijf gehouden ouderdieren. Daarnaast mogen hobbymatig gehouden dieren worden geweid.
- 2 De normen gelden niet voor tijdelijk grasland dat aansluit op maïs.
- 3 Deze gebruiksnormen zijn alleen van toepassing voorzover ze zijn toegestaan binnen de regels van het Besluit gebruik meststoffen.
- 4 De gebruiksnormen die onder Löss zijn vermeld gelden alleen als het grond betreft die is ontstaan in eolisch materiaal en binnen 80 cm van het maaiveld voor meer dan de helft bestaat uit leem (fractie kleiner dan 50 µm). Voor de overige lössgronden gelden de gebruiksnormen die onder Zand zijn vermeld.
- 5 De gebruiksnorm wordt volledig toegerekend aan het jaar van oogsten.
- 6 De normen voor maïs zijn inclusief de norm van de daarop aansluitend geteelde groenbemesters.
- 7 Deze gebruiksnormen zijn alleen van toepassing als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden. Voor groenbemesters op zand, löss en veen geldt: inzaaien voor 15 september en na 1 december ploegen. Op klei geldt: inzaaien voor 15 september en ploegen nadat de groenbemester aantoonbaar minimaal 8 weken wordt geteeld. Een uitzondering wordt gemaakt voor groene braak en als de groenbemester minimaal tien weken in het groeiseizoen op het land staat als aansluitend daarop een volggewas wordt geteeld. De normen gelden niet voor groenbemesters die aansluiten op maïs. Teelt u de groenbemester na graan, koolzaad, zomerpeen, blauwmaanzaad, karwij en vlas? Dan mag u rekenen met de stikstofgebruiksnorm van 100%. Teelt u de groenbemester na een ander gewas? Dan mag u voor de groenbemester op bouwland op zand- en lössgrond maar 50% van de stikstofgebruiksnorm gebruiken.
- 8 Voor de volgende buitenbloemen geldt de hoge norm: *Alchemilla mollis*, *Carthamus*, *Gypsophila paniculata*, *Lythrum*, *Lysimachia*, *Paeonia*, *Solidago*, *Veronica*.
- 9 Deze vaste norm op bedrijfsniveau geldt als het gewogen gemiddelde van de hoeveelheid stikstof van alle op de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond geteelde gewassen of gewasgroepen uit tabel 1 op het bedrijf in dat kalenderjaar ten minste 100 kg N/ha en ten hoogste 110 kg N/ha bedraagt.
- 10 Zandgronden in de provincies Friesland, Groningen en Drenthe
- 11 Zandgronden in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Zeeland
- 12 Zandgronden in de provincies Overijssel, Gelderland en Utrecht
- 13 Zandgronden in de provincies Limburg en Noord-Brabant
- 14 Vernieuwt u grasland op zand- en lössgrond in de periode van 1 juni t/m 31 augustus? Dan mag u 50 kilogram minder stikstof per hectare gebruiken.
- 15 Scheurt u grasland en teelt u direct daarna consumptieaardappelen of fabrieksaardappelen (zetmeelaardappelen)? Dan mag u 65 kilogram minder stikstof gebruiken per hectare die u scheurt.
- 16 Scheurt u grasland en teelt u direct daarna maïs? Dan mag u 65 kilogram minder stikstof gebruiken per hectare die u scheurt.